జనులు ఉద్విగ్నహృదయులైరి. దుఃఖాతిశయముచే మూర్ఛిల్లిరి. మూర్ఛ నుండి మేల్కొనిన పిదప కృష్ణవియోగ దుఃఖముచే కలతచెందినవారై త్వరత్వరగా సముద్రతీరమును చేరిరి.

బలరామకృష్ణులు కనబడ నందున దేవకి, రోహిణి, వసుదేవాదులు స్మృతిని కోల్పోయి మూర్ఛిల్లిరి. కృష్ణవియోగ దుఃఖభారమును మోయలేక ప్రాణములను విడిచిరి. అప్పటికి చేరిన యాదవ స్త్రీ లందరు తమ పతుల దేహములను ఆలింగనము చేసికొని చితుల నధిరోహించిరి. బలరాముని భార్యలు ఆయన దేహమును, వసుదేవ పత్నులు వసుదేవుని దేహమును, శ్రీకృష్ణుని కోడండ్రు ఆయన కొడుకుల దేహములను ఆలింగనము చేసికొని చితుల నధిరోహించిరి. రుక్మిణీదేవి మొదలగు శ్రీకృష్ణ సతులు శ్రీకృష్ణుని యందే చిత్తమును నిలిపిన వారై అగ్నిలో ప్రవేశించిరి.

ఈ భయానక సన్నివేశమును గాంచి అర్జునుడు దుఃఖతప్త హృదయు డాయెను. కురుక్షేత్రమున శ్రీకృష్ణుడు బోధించిన ఉపదేశమును స్మృతికి తెచ్చుకొని తన్ను తాను ఓదార్చుకొనెను. సంతతిలేక మరణించిన వారికి అర్జునుడు పిండోదకాది క్రియలు గావించెను.

శ్రీకృష్ణుడు ద్వారకను వదలగానే ఆయన నివసించిన ప్రదేశమును మాత్రము వదలి మిగిలిన ద్వారకానగరము నంతటిని క్షణకాలములో సముద్రుడు ముంచి వేసెను. భక్తులను రక్షించుటకై శ్రీకృష్ణపరమాత్మ ద్వారకయందు తన మందిరములో నేటికీ దర్శన మొసంగుచునే యున్నాడు. ద్వారకానాథుని దర్శించి సేవించిన వారికి మోక్ష ద్వారములు తెరువబడును.

మృతులు గాక మిగిలిన స్త్రీలను, బాలురను, వృద్ధులను అర్జునుడు ఇంద్రప్రస్థమున ఉంచెను. అనిరుద్ధుని కుమారుడగు వజ్రుని రాజును జేసెను.

య ఏత ద్దేవ దేవస్య విష్ణోః కర్మాణి జన్మ చ
కీర్తయే చ్ఛ్రద్ధయా మర్త్యః సర్వ పాపైః ప్రముచ్యతే

దేవదేవుడైన శ్రీకృష్ణ భగవానుని అవతార లీలలను, జన్మ విశేషములను మిక్కిలి భక్తిశ్రద్ధలతో కీర్తించువారు సర్వోపద్రవముల నుండి విడివడుదురు. ముక్తిని పొందగలరు.

ఏకాదశ స్కంధము సమాప్తము

.... ఓం ....

ఉపోద్ఘాతము

ఇది ద్వాదశ స్కంధము

శిరోఽపి తు ద్వాదశ ఏవ భాతి

ద్వాదశ స్కంధము భగవానుని మస్తకమై యున్నది. ఇందులో ఆశ్రయలీల గలదు. కలియుగమున ప్రదర్శింపబడే కల్మషముల నన్నింటిని ఈ స్కంధము ముంజేతి కంకణము వలె వివరిస్తుంది. ఈ స్కంధమును చదువునప్పుడు భాగవతము నేటికాలమున రచించితిరా? యనెడి సంశయము కలుగును. త్రికాలముల నెరిగిన వ్యాసభగవానుడు నేటి పరిస్థితులను ఆనాడే దర్శించి ఏనాటికీ వాడని జ్ఞాన ప్రసూనములను మన కందించినారు. ఈ స్కంధమున కలి నివారణార్థం భగవానుడు కల్క్యవతారమును ఎక్కడ, ఎప్పుడు, ఎందుకు, ఎలా ధరించునో చక్కగా వివరించెను.

కలిమలము తొలగుటకు కీర్తనయే మార్గమని ఈ స్కంధమున మనకు తెలియును. భగవానుని కీర్తి మన హృదయములో ఆవిష్కరింపచేయునది కీర్తన ఒక్కటియే. ఆర్తితో కీర్తించువారు భగవద్ప్రాప్తిని పొంది తరింతురు యని నిరూపించును.

గంగాతీర్థము పవిత్రమైనది. జీవుల శ్రమలను తొలగించి, పాపములను హరించు పావన నదీమతల్లిగా పేరొందినది. కానీ కృష్ణకథ యనెడి జ్ఞానగంగ ఉద్భవించగనే గంగానది యొక్క ప్రాశస్త్యము తగ్గిపోయినదని మహాత్ములు భావించారు. గంగాదేవి పాపములను పోగొట్టును. పుణ్యమును అందించును. కానీ మోక్షమును ప్రసాదించలేదు. కృష్ణకథ యొక్కటియే మోక్షమును ప్రసాదించును. కృష్ణనామము సర్వతీర్థమయమని మహాత్ముల అభిప్రాయము. అనుభవము.

జన్మరీ జాన్హవీ జ్యాచాయీః ఉత్తమ్ హరావయా శ్రమ్ భావికాంచే
తుకామ్హణే ఆమ్హీ ఝూలోః పుణ్యవంత్ సేవిలే అమృత్ నామతీర్థ్

"హే పాండురంగా! భక్తుల శ్రమను హరించే పావనగంగ నీ చరణముల నుండి జనించింది. నామతీర్థమును సేవించి మేము పుణ్యవంతులమైనాము;" యని తుకారాం గానం చేశారు.

ముక్తి మార్గంలో దారిబత్తెముగా కీర్తనామృతము సిద్ధపరచబడి ఉంది. ఆశ్రయరూపుడైన పరమాత్మను చేరేందుకు శుభఘడియ సమీపించింది.

మరి.........ఇంకేమిటి? అనంత యాత్రలో భగవానుని చేకొడుతూ ఓడలా సాగిపోవుటయే........

చైతన్య భాగవతము

ద్వాదశ స్కంధము

ఈ ద్వాదశస్కంధము నందు పదమూడు అధ్యాయములు గలవు. ఇందు మొదటి ఆరు అధ్యాయములు శుకబ్రహ్మ పరీక్షిత్తునకు చెప్పగా మిగిలిన ఏడు అధ్యాయములు శౌనకాది మునులకు సూతమహర్షి చెప్పెను.

ఉక్తస్త్రయో దశాధ్యాయై ర్ద్వాదశే త్వాశ్రయ స్మృతః

పదమూడు అధ్యాయములు కలిగిన ఈ ద్వాదశ స్కంధములో ఆశ్రయలీల వర్ణింపబడినది.

యదుకుల నాయకుడగు శ్రీకృష్ణుడు వైకుంఠ ప్రయాణలీల గావించిన పిదప అవనిపై ఏఏ రాజులు పాలించిరో తెలుపుదని పరీక్షిత్తు శుకబ్రహ్మను అడిగెను. శుకమహర్షి వివరించ సాగెను.

బృహద్రథుని వంశములోని చివరివాడగు పురంజయుడు రాజగును. అతని మంత్రి శునకుడు. అతడు తన ప్రభువైన పురంజయుని చంపి, తన కుమారుడగు ప్రద్యోతుని రాజును చేసెను. ప్రద్యోతుని కుమారుడు పాలకుడు.

పాలకుని కుమారుడు విశాఖయూపుడు. అతని కుమారుడు జనకుడు. జనకుని పుత్రుడు నందివర్ధుడు. నందివర్ధుని పుత్రుడు శిశునాభుడు. అతని కుమారుడు కాకవర్ణుడు. కాకవర్ణుని కుమారుడు క్షేమధన్వుడు. అతని పుత్రుడు క్షేత్రజ్ఞుడు. క్షేత్రజ్ఞుని సుతుడు క్షత్రధర్మజుడు. ఈ విధముగా రాజుల పరంపర సంతతిని ద్వాదశ స్కంధము ప్రథమాధ్యాయమున శ్రీశుకుడు వివరించును. ఈ పరంపరలో రాజు మనము

చరిత్రలో చదువుకొనుచున్న మౌర్యరాజుల పేర్లను కూడా తెలుపుట గమనింప దగియున్నది. చంద్రగుప్తుడు, అశోకుడు అను నామములను కూడా ఉదహరించును.

కలి మహిమ

కలియుగములోని రాజులు దుష్టులై దేశమును అస్తవ్యస్తముగా తయారు చేయుదురు. బ్రాహ్మణులు ఉపనయనరహితులై యుందురు. కర్మభ్రష్టులై యుందురు. మ్లేచ్ఛులు రాజ్యమేలుదురు.

రాజులు అసత్యపరులై యుందురు. అధర్మపరులై యుందురు. క్రోధము గలవారై యుందురు. పరస్త్రీలను వాంఛింతురు. పరధనమును కాంక్షింతురు. గోవులను వధింతురు. అధిక హర్ష విషాదములతో వర్తించుచుందురు. అల్పాయుష్కులై యుందురు. మ్లేచ్ఛులు ప్రజలను నశింపజేయుదురు.

ప్రజలు రాజులను గూర్చి, వారి శీలమును, ఆచారములను గూర్చి వాదించు కొనుచుందురు. పరస్పరము కలహించుకొనుచుందురు. రాజుల ఆగ్రహమునకు గురియై నశించుచుందురు. ధర్మము నశించును. సత్యము కనుమరుగవును. దయ అగోచరమగును. గొప్పతన మంతయు ధనము మీదనే ఆధారపడి యుండును. ధర్మము, న్యాయము అనునవి బలము గలవాని సొమ్ములై యుండును. ధనమున్నచో ఉత్తముడగును. బలమున్నచో గుణవంతుడగును.

క్రయ విక్రయాదుల యందు వాక్చాతుర్యమే ప్రధానమగును. ధర్మమడుగంటును. స్త్రీ పురుషులు కామాతురతతో వర్తించుటయే గాని, ఆచార వ్యవహారముల నెరుగరు. బ్రాహ్మణుడు యజ్ఞోపవీతమునే బ్రాహ్మణ్యమని భావించును గాని, సంధ్యావందనాది కార్యములను త్యజించియుండును.

శాస్త్రీయ విధులు లేకనే వివాహములు జరుగును. ధనమునకు ప్రాధాన్యమే గాని గుణమునకు ప్రాధాన్యత యుండదు. కడుపు నింపుకొనుటయే ప్రధాన కర్తవ్యము గాని ధర్మాచరణము గాదని భావింతురు. అధర్మపరుడైనను తనదే ధర్మమని బిగ్గరగ వాదించును. అట్టివానిని అందరు సమర్థించుదురు. సత్యవాదిని గుర్తించరు.

మంచి చేసినను కీర్తి కొరకే చేయుచుందురు. ఈ విధముగా రాజ్యమంతయు చెడ్డవారితో నిండి యుండును. క్షామము ఎక్కువగా యుండును. క్షేమము కొరవడి ప్రజలు వలసబోవు చుందురు. వ్యాధుల చేత పీడింపబడుచుందురు. అల్పాయుష్కులై యుందురు. వేదమార్గము దారి తప్పును. పరిపాలించువారు దోపిడి చేయుచుందురు. ప్రజలు దొంగతనము చేయుచుందురు. అసత్యమును పలుకుచుందురు. హింసాప్రవృత్తి కలిగి యుందురు. వారి సోదరిని వీరు, వీరి సోదరిని వారు వివాహ మాడుదురు. ఈ విధముగా ప్రజలు ధర్మభ్రష్టులై, దుష్టకార్యముల నాచరించువారు కాగా ధర్మరక్షణము గావించుటకు భగవానుడు సత్యగుణముతో అవతరించును.

శంబల యనెడి గ్రామములో బ్రాహ్మణుడైన విష్ణుయశస్సు డను వాని ఇంటిలో కల్కి అవతరించును. దేవదత్తమను గుఱ్ఱము నెక్కి వచ్చును. దుష్టులైన రాజులను వధించును. దుష్టులను సంహరించును. భగవానుడు కల్కిగా అవతరించినపుడు కృతయుగము వచ్చును. పుష్యమీనక్షత్రము నందు ఒకేరాశిలో సూర్యుడు, చంద్రుడు, బృహస్పతి కలసి యుండిన అది కృతయుగ మనబడును.

విష్ణోర్భగవతో భానుః కృష్ణాఖ్యోఽసౌ దివం గతః
తదా విశత్కలి ర్లోకం యత్పాపే రమతే మనః

"కృష్ణ భగవానుడు మానవలోకమును వదిలి వైకుంఠమును చేరగనే కలియుగము ప్రవేశించినది. ఈ కలియుగమున పాపము చేయుటకే మనసు ఉత్సాహమును చూపుచుండును" అని శుకమహర్షి చెప్పుచున్నాడు.

"పరీక్షిన్మహారాజా! రాజ్యములు శాశ్వతములు గావు. ఎందరో రాజులు ఈ భూమిని పరిపాలించారు. ఈ భూమి నుండి నిష్క్రమించారు కూడాను. దేహము నిత్యమని భ్రమించి చెడు మార్గమును చరించువారు చెడిపోవుదురు. నరకప్రాయు లగుదురు.

"నా తండ్రుల నుండి రాజ్యము నాకు సంక్రమించినది. నా రాజ్యము నా పుత్రునకే చెందాలి యనెడి మమతను రాజులు కలియుగములో కలిగియుందురు. ఆత్మ నెరుగని కారణమున దేహమునే ఆత్మగా భావించిన ఈ రాజులు భూమియంతయు తమదే యని భావింతురు. చివరగ ధరిత్రిని, దేహమును రెండిటిని త్యజించి నిష్క్రమింతురు. రాజా! ఎందరో రాజులు ఈ ధాత్రిని పాలించారు. పౌరుషమునే ప్రధానముగా కలిగినవారైనందున ఈ నాడు వారి కథలే మిగిలినవి. వారు మాత్రము మిగలలేదు" అని శుకమహర్షి తెలిపిరి.

కాలము ఎవ్వరినీ కనికరించదు. మంచిచెడులే మనతో కలసి ప్రయాణిస్తాయి. శీలవంతులే పుణ్యవంతులై మనగలరు. సన్మార్గమే సదా అనుసరణీయ మార్గము.

క॥ ధర్మము సత్యము గీర్తియు, నిర్మలదయ విష్ణుభక్తి నిరుపమఘన స
త్కర్మమహింసావ్రతమును, నర్మిలిగలవారెపుణ్యు లవనీనాథా!

అని పుణ్యశీలురను గూర్చి కీర్తించెను. పుణ్య మాచరించని వారు బ్రతుకులో నాణ్యత తెలియనివారై నామమాత్రముగా మిగిలిపోవుదురు.

తే॥ ఈ జగం బేలు తొల్లింటి రాజవరులు కాలవశమున నాయువుల్ గోలుపోయి
నామమాత్రావశిష్టు లై వారు గాన నుంపవలదు మమతను బెంపుతోడ.

అని శుకమహర్షి పరీక్షిత్తునకు ప్రబోధించెను.

కలిలో కలిమిలేములు

భూమిని జయింపవలె నని భూపురు లాలోచించుచుందురు. భూమిని రాజులు జయింపవచ్చు. కానీ ఆ భూమితో పాటు వారు జీవింపగలరా? చావు చేతిలో ఓట

బొమ్మలవంటివా రగు ఈ రాజులు తనను జయించుటకు శ్రమించుచున్నారు అని భూమి పరిహాసము చేయుచున్నదని శుకమహర్షి పరీక్షిత్తునితో చెప్పుచున్నాడు.

"ఈ భూమి నాది" యని ప్రతి రాజు పలుకును. నాది యని పలికినవాడు ఈ ప్రపంచంలో ఎంతకాలముండును? అంతమున అవని గర్భములోనే తలదాచుకొనును. ఈ సత్యమును వివేకవంతులైన రాజులు కూడా గ్రహించుట లేదు యని భూదేవి పరిహాసించుచున్నది. ఎంతో కాలము సమరమొనర్చి ప్రపంచము నంతటిని గెలువ జూతురే గాని సమీపమున యున్న మృత్యువును గూర్చి ఆలోచించరు.

"రాజ్యమును జయించుట గొప్ప గాదు. శత్రువులను గెలుచుట కీర్తి కాదు. ఇంద్రియములను జయించుటయే నిజమైన యశస్సు. ఇంద్రియములే వాస్తవానికి మనుజునికి శత్రువులు. దూరంగా యున్న శత్రువుల కన్నా ఎప్పుడూ మనతోనే యున్న ఇంద్రియము లనెడి శత్రువులే ప్రమాదకరమై యున్నారు. ఇంద్రియములను జయించిన వానికే అనంతమైన ఫలము లభించును.

క్రియదాత్మ జయస్యై తన్ముక్తి రాత్మ జయే ఫలమ్

"ఇంద్రియ జయమునకు ఫలము మోక్షమే" యని శుకమహర్షి చెప్పుచున్నాడు.

"ఎందరో రాజులు **"యథాగతం గతాః"** ఎలా వచ్చారో అలాగే వెళ్ళారు. అయినను మిగిలియున్నవారు సత్యమును గ్రహించుట లేదు. రాజ్యకాంక్ష మమకారమును పెంచును. తండ్రీకొడుకులను శత్రువులుగా మార్చును. అన్నదమ్ముల మధ్య వైరుధ్యములను సృష్టించును. ఈ విధంగా ఎవరికీ చెందని భూమి కొరకు పరస్పరము కలహించుకొని మృతిచెందుచుందురు. మరణము గల ఈ రాజు లెల్లరు మరణ మెరుగని నన్ను వాంఛించి, అకృతార్థులుగా మారుచున్నారు. కథావశేషులై మిగులుచున్నారు.

"రాజా! ఇంతవరకు భూదేవి తెలిపిన సత్య విషయములను నీకు తెలిపితిని. దీనినే భూమిగీత యందురు. ఇచ్చట తెలిపిన రాజుల విషయమును తెలుసుకొనుట వలన పరమార్థము ఇసుమంతైనను లభించదు. వీలో వైరాగ్య జ్ఞానములు వృద్ధి నొందునని భావించుటయే ఈ భూమి గీతను చెప్పుటలోని ప్రధానాశయమై యున్నది. మమకారమును నశింప చేయుటయే ముఖ్య కర్తవ్యముగా భావించదగినది. సమస్త అశుభములు దూరమైనపుడే శ్రీకృష్ణుని యందు చిత్తము సంపూర్ణముగా లగ్నమగును" అని శుకబ్రహ్మ చెప్పెను.

సగర మాంధాతాది షట్చక్రవర్తులను, హిరణ్యకశిపు వృత్ర రావణాది రాక్షసులును ధరణీ మమత్వమును మనమున దాల్చి, దానికై శ్రమించి చివరికి శ్మశానమున విశ్రమించిరే గాని ఏమియును సాధించలేక పోయిరి. ఈ మమత్వము లన్నియూ మిథ్యా భూతములని విశ్వసించి, తదుపరి పరిత్యజించి హరి నామామృత పానముచేసి తరించుటయే ఏకైకమార్గమని శుకమహర్షి తెలిపెను.

తే॥ ఉత్తమశ్లోకుఁడన నెవ్వఁ డున్నవాఁడు సన్నుతుం డగు నెవ్వఁడు సకలదిశల
వట్టి పరమేశ్వరునిఁ జిత్తమందు నిలిపి తద్గుణంబులు వర్ణింపు ధరణీనాథ!

"పుణ్యచరితా! మునిశ్రేష్ఠా! ఈ కలిదోషములను ఏ ఉపాయముతో నశింప జేయుగలరో నాకు తెలుపుము. యుగములు, యుగ ధర్మములను గూర్చి కూడా బోధింపుము. ప్రళయము, కల్ప మనవేమియో, వాటి ప్రమాణ మేపాటిదో వివరింపుము. కాలగతిని కూడా విశదపరచుము" అని పరీక్షిత్తు శుకబ్రహ్మ నడిగెను.

శుకమహర్షి చెప్పుచున్నాడు: "కృతయుగము నందు ధర్మము చతుష్పాదములతో చరించును. జనులందరు ఈ కృతయుగములో సత్యము, దయ, తపస్సు, దానము అనెడి నాలుగు పాదములను ధరించియుందురు. నిత్యసంతుష్టులై యుందురు. కరుణామయులై యుందురు. ఇంద్రియ నిగ్రహము కలిగి యుందురు. ధ్యాననిష్ఠులై యుందురు. సమదృష్టి కలిగి యుందురు.

"త్రేతాయుగమున జనులు ఈ నాలుగు పాదములను ధరించి యుందురు. కానీ ప్రతిపాదము నందును నాల్గవ వంతును త్యజించి మూడువంతుల ధర్మమునే ఆచరించు చుందురు. మూడువంతుల సత్యమునకు అసత్యమును నాల్గవవంతుగా కలిపి చరింతురు. మూడువంతుల దయకు హింసను నాల్గవ వంతుగా చేయుదురు. మూడువంతుల తపస్సునకు అసంతోషమును నాల్గవ వంతుగాను, మూడువంతుల దానమునకు విరోధమును నాల్గవ వంతుగా కలిపి ఆచరించుచుందురు.

"ద్వాపర యుగమున ధర్మ లక్షణములైన సత్య దయ తపో దానాదులతో, అధర్మ లక్షణములైన అసత్య, హింస, అసంతోష, విరోధములు సమానముగా వచ్చి కలియును. ధర్మము సగము, అధర్మము సగము కలిసి యుండును. కలియుగమునందు అధర్మ లక్షణములు మూడువంతులు నిండగా ధర్మలక్షణములు నాల్గవ వంతు నిలిచియుండును. కాలక్రమేణ ఆ నాల్గవ వంతుకూడా నశించును.

"కలియుగమున ప్రజలు లోభగుణము కలిగియుందురు. దురాచారపరులై యుందురు. నిర్దయులై యుందురు. అకారణ వైరులై యుందురు. ఆశాపరులై యుందురు.

"కృతయుగము సత్త్వగుణ ప్రధానమై యుండును. త్రేతాయుగము రజోగుణ ప్రధానమై యుండును. ద్వాపర యుగము రజస్తమోగుణ ప్రధానమై యుండును. కలియుగము తమోగుణ ప్రధానమై యుండును.

"కలిప్రభావము వర్ణింప శక్యము గానిదియై యున్నది. కలి ప్రభావము వలన మంద మతులు, మంద భాగ్యులు, మితిమీరి భుజించువారు, కాముకులు, స్వేచ్ఛావిహారము గల స్త్రీలు ఎక్కువగా తెలియుచుందురు.

"దొంగతనము పెచ్చు పెరుగును. నాస్తికులు పరమ పవిత్రములైన వేదములను దూషింతురు. పాలకులు ప్రజలను పీడింతురు. బ్రాహ్మణాది వర్ణముల వారు కూడా జిహ్వేంద్రియ, గుహ్యేంద్రియములకు దాసులై యుందురు. బ్రహ్మచారులు ఆచార శూన్యులై యుందురు. గృహస్థులు భిక్ష ఇచ్చుట మరచి భిక్షాటన చేయుచుందురు. వాన ప్రస్థులు పట్టణములలో వసించు చుండగా సన్యాసులు ధనాశాపరులై యుందురు. స్త్రీలు

పొట్టివారుగా నుందురు. అతి సంతానమునకు అలవాటుపడి యుందురు. పరుష వాక్కులను పలుకుచుందురు. సిగ్గు వీడి యుందురు.

"సేవకులు యజమానిని త్యజించు చుందురు. అనావృష్టితో జనులు అలమటించు చుందురు. ధనమునకై స్వజనులను కూడా వధింతురు. వృద్ధులైన తల్లిదండ్రులను పోషించరు. భగవంతునికి నమస్కరించుటకు వెనుకాడుచుందురు.

"రాజా! ఈ కలియుగము ఈ విధమైన దోషములతో కూడి యున్నను సర్వజనులకు ఉపయుక్తమగు ఒక గొప్ప లక్షణమును కలిగియున్నది. కలిదోష నివారణము కూడా కలియుగము నందే లభించును. కలిదోషముల నన్నిటిని కృష్ణ నామము హరించును" అని నామ వైభవమును శుకమహర్షి పరవశించి గాన మొనర్చెను.

నామ మహిమ

నామవైభవము వర్ణనా తీతము. నామము నాశ్రయించిన వారు నామిని పొందగలరు. ఇదియే కలియుగములోని నిజ ఐశ్వర్యము. కలియుగములో నామ సంకీర్తనము తోనే తరించ వచ్చునని శాస్త్రములు ఘోషిస్తున్నవి. మహాత్ములు ప్రవచిస్తున్నారు.

కీర్తనము అనగా కీర్తిని ప్రకటించునది అని భావము. భగవంతుని గుణములను, లీలలను గానము చేయుటయే కీర్తనము. సమ్యక్ + కీర్తనము = సంకీర్తనము. సరిగ కీర్తించుటయే సంకీర్తనము అనబడును. భగవంతుని భావపూరితముగ కీర్తించవలెను. భక్తితో కీర్తించవలెను. ప్రేమతో పరవశించుచు గాన మొనర్ప వలెను. "**బలా త్కమయు తీతి నామ**" బలవంతముగ భగవానుని లాంగదీయునది భగవన్నామము.

నామమును కీర్తించు నామయోగి ధన్యజీవి. నామము నాలుకపై కదలుచుండగా నామి యైన భగవానుడు హృదయములో నాట్యము చేయుచుండును. కీర్తనా ప్రభావమునకు జాతినాగులు కూడా పడగలు విప్పి నిలబడును. మనము నామము చేయగానే కాళీయునిపై శ్రీకృష్ణుడు నాట్య మొనర్చినట్లు, దోషములనెడి కోఱలను కలిగిన అజ్ఞాన మనెడి కాళీయుని పాదముతో త్రొక్కిపట్టి బాలకృష్ణుడు నాట్యము చేయును. ఇదియే కాళీయ మర్దనము. హృదయములో కృష్ణుడున్నపుడు కల్మషము లెలా ఉండగలవు?

యథా హేమ్ని స్థితో వహ్నిః దుర్వర్ణం హన్తి ధాతుజం
ఏవ మాత్మ గతో విష్ణు ర్యోగినా మశుభాశయమ్

"స్వర్ణము నందున్న అగ్ని ఆ స్వర్ణములో అన్యములైన లోహముల వలన కలిగిన మాలిన్యమును పోగొట్టునట్లు, భక్తుల హృదయముల యందు నిలిచిన శ్రీమన్నారాయణుడు ఆ హృదయము నందలి అశుభ వాసనలను తొలగించును" అని శుకబ్రహ్మ చెప్పుచున్నాడు.

వాచ్యమైన భగవానునకు, వాచకమైన భగవన్నామమునకు భేదము లేదని శాస్త్రములు తెలుపుచున్నవి. అయినను భగవానుని కన్నను భగవన్నామమే శ్రేష్ఠమని మహాత్ములు

సంకీర్తనా వైభవము

అభిప్రాయ పడినారు. భగవంతుని విషయములో మనము అపరాధములు చేసినచో అట్టి దోషములను భగవన్నామము హరింప జేయుచున్నది. అందుచేత నామము నామి కన్నను శ్రేష్ఠమై యున్నది.

కృష్ణేతి మంగళం నామ యస్య వాచి ప్రవర్తతే
భస్మీ భవంతి రాజేంద్ర మహాపాతక కోటయః

"రాజేంద్రా! ఎవని నాలుకపై శ్రీకృష్ణుని నామము కదలు చుండునో అట్టివాడు ఆచరించిన కోటి మహాపాతకములు భస్మీపటల మగును" అని విష్ణుధర్మోత్తర పురాణము తెలిపినది.

భక్తులైనవారు కీర్తనలో తృప్తిని పొందాలి. కాలమంతా సంపాదన కొరకు వెచ్చించినా అలసినపుడు వ్యక్తి నిద్రించును. మరి ఆ నిద్రా సమయాన్ని కూడా సంపాదన కొరకు ఎందుకు ఖర్చు పెట్టడు? నిద్ర అవసరం. దానిని త్యజించలేడు. దేహానికి నిద్ర ఎలా అవసరమో జీవికి భగవత్స్మరణ అంత అవసరము. కీర్తన ఆహార నిద్రాదుల వలె అవసరమై యున్నదని గ్రహించాలి.

నామసంకీర్తనకు కాల నిర్ణయము లేదు. నియమిత ప్రదేశమంటూ ఉండదు. సర్వకాల సర్వావస్థల యందు నామమును జపించవచ్చును. మనస్సు విషయాలను జ్ఞాపకము చేయగలదు. మనస్సే మరచి పోగలదు కూడాను. కీర్తన భగవంతుని మనముకు జ్ఞాపకము చేయును. మనస్సును మాధవ చైతన్యములో ఓలలాడునట్లు చేయును. కీర్తన అభ్యాసంగా మారాలి.

ప్రతిరోజు స్నానము చేయునపుడు మొదటి చెంబుతో నీటిని తీసికోగానే **"ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ"** అని కీర్తించి ఆ తరువాత నీటిని పోసికొనే అలవాటు చేసుకోవాలి. ఈ విధంగా కొన్నిరోజులు గడచినచో ఆ తరువాత స్నానము చేయుటకు వెళ్ళగానే నామము అప్రయత్నముగా కదలును. అయితే ఈ నామసాధన యాంత్రికము గాకుండా చూసుకోవాలి. పంచదార కలిపినపుడే పిండి మధురముగా తయారగును. ప్రేమ నిండినపుడే కీర్తన ఫలప్రద మగును. భగవన్నామమును గానమొనర్చునపుడు ఇది నా ప్రాణనాథుడైన శ్యామసుందరుని దివ్యనామమని పరవశిస్తూ కీర్తించాలి. అప్పుడే కీర్తన సద్యః ఫలితముల నందించును. సర్వ పాపములను హరింపజేయును.

పాపానలస్య దీప్తస్య మా కుర్వన్తు భయం నరాః
గోవింద నామమేఘౌఘైః నశ్యతే నీర బిందుభిః

"మానవులారా! పాపమనెడి అగ్ని యొక్క ప్రకాశమును గాంచి భీతి చెందకుడు. గోవిందనామ మను మేఘము నుండి వర్షించిన అమృతబిందువులు పాపాగ్ని శిఖలను ఆర్పగలవు" అని గరుడపురాణము పలికినది.

భగవానుడు నామవశుడు. దారము మన చేతిలో నున్నచో గాలిపటము మనకు వశమైయున్నట్లు, భగవన్నామము మన నాలుకపై కదలినచో పరమాత్మ మన వశుడై యుండును.

ప్రతి కార్యమును నామముతో ప్రారంభించే అలవాటును సాధకులు ఏర్పరచుకోవాలి. వ్యాపారస్థుడు డబ్బును లెక్కించుచుండును. అలాగే బ్యాంకు ఉద్యోగి ధనమును లెక్కించుచుండును. ప్రతి డబ్బుకట్టను లెక్కించుటకు ప్రారంభించగనే ముందుగా నామము నుచ్చరించవలెను. తల్లులు నామము నుచ్చరించి వంట ప్రారంభించాలి. నామముతో ఒక కార్యమును ఆరంభించినచో అట్టి కార్యము మధ్యలో కూడా నామమే కదలుచుండును. ఈ విధంగా బ్రతుకును నామమయంగా చేసికోవాలి.

కృతే యద్ధ్యాయతో విష్ణుం త్రేతాయాం యజతో మఖైః
ద్వాపరే పరిచర్యాయాం కలౌ త ద్ధరి కీర్తనాత్

"కృతయుగమున విష్ణువును ధ్యానించువారికి, త్రేతాయుగమున యజ్ఞము చేయువారికి, ద్వాపరయుగమున పరిచర్యచేయు వారికి ఎట్టిఫలితము కలుగునో కలియుగమున హరికీర్తనము చేయువారికి అట్టి ఫలము లభించును" అని శుకమహర్షి పరీక్షిత్తునకు చెప్పెను.

హరిబోల్ హరిబోల్ హరిబోలో భాయీ కలి మేఁ గతి నాహీఁ నామ బినా భాయీ

"సోదరా! ఈ కలియుగమున నామము కంటెను వేరొకగతి లేదు. కనుక హరి హరి యని పరమాత్ముని కీర్తింపుము" అని చైతన్యమహాప్రభువు చెప్పెను.

కలి నహి యోగ యజ్ఞ విజ్ఞానా ఏక ఆధార రామ గుణ గానా

"యోగము,యజ్ఞము,విజ్ఞాన మనునవి కలియుగమునకు ఉపకరించవు. శ్రీరాముని గుణగానము కంటెను కలియుగమునకు మరొక ఆధారము లేదు" అని తులసీదాస్ తెలిపెను.

కీర్తన హాయిగా సాగాలి. భక్తితో సాగిపోవాలి. నామము కూడా వినిపించని రీతిలో మృదంగ తాళాదులను ఉపయోగించ కూడదు. అట్టిది రణ సంకీర్తన యగునే గాని గుణ సంకీర్తన కానేరదు. రణ సంకీర్తన పాపపు ఋణమును తీర్పలేదు. గుణ సంకీర్తన పరమాత్మనే ఋణగ్రస్తునిగా చేయును.

గీత్వాతు మమ నామాని విచరే న్మమ సన్నిధౌ ఇతి
బ్రవీమి తే సత్యం క్రీతోఽహం తస్య చార్జున

"ఎవడు నిరంతరము నా నామమును గానము చేయుచు నా సన్నిధి యందే యుండునో అట్టివానికి నేను ఋణపడి యుందును. ఇది సత్యము" అని ఆది పురాణములో ఆదిదేవుడగు అచ్యుతుడు భక్తుడైన అర్జునునకు చెప్పెను.

భోజనము చేయునపుడు మధ్య మధ్యన నామము చేయుచుండవలెను. ఈ విధముగా నామమును కీర్తించుచు భోజనమారగించిన, అట్టి మనుజుడు చేసినది భోజనము కాదు. భజనయే కాగలదు. నామముతో పాటు భావము మిళిత మైనపుడు అది నాదానుసంధానమగును. నారద తుంబురాది మహాత్ములు నాదానుసంధానములో తన్మయులైరి. కనుక కలియుగము దోషయుతమని భావింప నక్కరలేదు. ఇంటిలోని

చెత్తను చీపురుతో దూరం చేయునట్లు, ఒంటిలోని మురికిని నీటితో శుభ్రము చేయునట్లు, కలిదోషములను నామముతో శుద్ధి చేయవచ్చును.

క॥ మూఁడవయుగమున నెంతయు వేడుక హరికీర్తనంబు వెలయుఁగ ధ్యానం
బాడుచుఁ దృష్ణాతురులై క్రీడింతురు కలిని దలఁచి కృతమతు లగుచున్.

అని పోతనామాత్యుని పవిత్ర భాగవతప్రవచనము.

సృష్టి లయములు

కలిదోష నివారణమును, సృష్టి ప్రళయాలను గూర్చి పరీక్షిత్తు అడుగగా హరినామ సంకీర్తనము కలిదోషములను హరించునని శుకమహర్షి తెలిపెను. ఇక సృష్టి ప్రళయాలను వివరించుచున్నాడు.

కల్పమనగా సృష్టికాలము. ప్రళయమనగా ప్రపంచము జలమయమై యుండుట యని భావము. కల్పము రెండు విధములు (1) దైనందిన కల్పము. (2) మహా కల్పము. నాలుగు యుగములు వేయిసార్లు తిరిగినపుడు బ్రహ్మకు ఒక దినమగును. ఈ కాలములో భూమిని పదునలుగురు మనువులు పరిపాలింతురు. ఈ కాలమునే కల్పమందురు.

ప్రళయము నాలుగు విధములు: (1) నైమిత్తికము (2) ప్రాకృతికము (3)ఆత్యంతికము (4) నిత్యము.

(1) నైమిత్తిక ప్రళయము:- నాలుగు యుగసహస్రముల కాలము బ్రహ్మకు పగలు కాగా, అంతేకాలము బ్రహ్మకు రాత్రి యగును. బ్రహ్మ యొక్క రాత్రి సమయమున మూడులోకములు ప్రళయమును అనుభవించును. ఇదియే నైమిత్తిక ప్రళయము. ఈ ప్రళయ కాలమున సమస్త ప్రపంచమును తనలో నిముడ్చుకొని నారాయణుడు ఆదిశేషునిపై పరుండి యోగనిద్రలో యుండును.

(2) ప్రాకృతిక ప్రళయము:- బ్రహ్మదేవునకు పగలు రాత్రి దాటినంతనే మహదహంకారములు, పంచ భూతములు, సప్త ప్రకృతులు ప్రళయమునకు గురియగును. దీనినే ప్రాకృతిక ప్రళయ మందురు. ప్రాకృతిక ప్రళయ కాలమున మేఘములు వంద సంవత్సరములు భూమిపై వర్షింపవు. ఆహారము లేనివారై ప్రజలు ఒకరినొకరు చంపుకొనుచు నాశమొందెదరు. ఆ తరువాత అగ్నిసూర్యుల జ్వాలలచే బ్రహ్మాండ మంతయు అగ్నిముద్ద వలె కాలుచు గోచరించును. ఆ తరువాత వాయువు వీచును. వాయువు వీచగనే మేఘములు ఆగకుండా నూరు సంవత్సరములు వర్షించును. ఆ తరువాత ప్రపంచ మంతయు జలమయ మగును. ఈ విధముగా ఒక్కొక్క స్థూలభూతము కారణమైన సూక్ష్మ భూతములలో విలీనమగును. సమస్తము ప్రధానము నందు లయమగును. ఇదియే ప్రాకృతిక ప్రళయము.

(3) ఆత్యంతిక ప్రళయము:- ఆత్యంతిక లయమనగా మోక్షము అని భావము. ఇచ్చట సకల ప్రపంచము బ్రహ్మమునందు లీనమగును. ప్రపంచము ఆత్మవలె సత్యమైనచో లయించుట ఎలా సాధ్యపడును? కనుక రజ్జువు నందు సర్పమువలె పరమాత్మ యందు ప్రపంచము గోచరించు చున్నది. రజ్జువును దర్శింపగనే సర్పము లయించునట్లు పరమాత్మను దర్శించగనే ప్రపంచము అదృశ్యమగును.

బుద్ధి కూడా దృశ్యమే గనుక అదియును అసత్యమే. బుద్ధి అసత్యమని తెలియగనే అట్టి బుద్ధికి తెలియు అవస్థాత్రయము కూడా అసత్యమని తేలును.

సత్యవస్తువు నందు నానాత్వము అనూహ్యము. ఉపాధిభేదమే ఆత్మలో అనేకత్వమును ఆరోపించినది. ఇచ్చట అహంకారము ఆవిర్భవించుచున్నది. ఆత్మజ్ఞానము చేత అహంకారము నశించును.

ఘనో యదార్క ప్రభవో విదీర్యతే చక్షు స్స్వరూపం రవి మీక్షతే తదా
యదా హ్యహంకార ఉపాధి రాత్మనో జిజ్ఞాసయా నశ్యతి తర్హ్యను స్మరేత్

"సూర్యుని వలన ఏర్పడిన మేఘము ఎపుడు విచ్ఛిన్నమగు చున్నదో అపుడు నేత్రము తన స్వరూపమైన సూర్యుని గాంచుచున్నది. అలాగే జీవునకు ఆత్మవిచారముచే ఉపాధియగు అహంకారము ఎపుడు నశించు చున్నదో అపుడు బ్రహ్మము అనుభవమునకు అందుచున్నది."

(4) నిత్యప్రళయము:- జీవులకు ప్రతిక్షణము సృష్టి లయాలు జరుగుచునే ఉన్నవి. కానీ ఈ సత్యమును సూక్ష్మదర్శులైన వారే గ్రహించగలరు. ఈ క్షణము నశించి మరొక క్షణము పుట్టుచున్నది. నశించిన క్షణము లయము అనిపించుకోగా పుట్టిన క్షణము ఉత్పత్తి యనిపించుకొనుచున్నది.

భిన్న కుంభోదక వత్ దేహః ప్రతిక్షణం వినాశీ

రంధ్రము పడిన నీటి కుండలోని నీరు అనుక్షణము కారిపోవునట్లు, దేహము ప్రతిక్షణము నాశము నొందుచున్నది. దీపము ప్రతిక్షణము వెలుగుచు ఆరిపోవునట్లు, నది ప్రతిక్షణము ప్రవహిస్తూ ఇంకి పోవునట్లు, దేహము కదలుచూ కనుమరు గవుచున్నది. ఇదియే నిత్య ప్రళయము.

"రాజా! చతుర్విధములైన ప్రళయములను నీకు తెలిపితిని. కాలగమనము ఇలా ఉండునని గ్రహింపుము. నారాయణుని దివ్యలీలలను నీకు సంగ్రహముగ వివరించితిని. ఈ విషయమును పూర్వము నారాయణ ఋషి నారదునికి చెప్పెను. నారదుడు వ్యాసునికి చెప్పెను. వ్యాసభగవానుడు ఈ పవిత్ర భాగవత సంహితను నాకు చెప్పెను. నారాయణుని దివ్యలీలలను పూర్తిగా వివరించుట బ్రహ్మదేవు నకు కూడా సాధ్యము కాదు" అని పలికి శుకుడు భక్తితో నారాయణునకు నమస్కరించెను.

మృత్యుభయ నివారణము

శుకమహర్షి పరీక్షిన్మహారాజుతో ఇలా పలికెను! "రాజా! నీ దేహమునకు మృత్యువు సమీపించు చున్నది. మరణ సమయ మాసన్న మగుచున్నది. పరమాత్మను హృదయములో ధ్యానింపుము. తుచ్ఛమైన మరణ భయమును పారద్రోలుము" అని చెప్పసాగెను.

"నీవు కాలానికి పరిమితుడవు కావు. కాలములో పుట్టిన దేహము కాలములో అంతరించును. నీవు గతములో లేకుండా ఇప్పుడు వచ్చినవాడవు కావు. భవిష్యత్తులో లేకుండా పోయేవాడవు కావు. అనిత్యమైన దేహ ధర్మమును తనయందారోపించు కొనువారు మృత్యువాత పడునట్లు దుఃఖించు చుందురు. ఇది అవివేకము. అట్టి దానిని నీవు పరిత్యజింపుము" అని శుకబ్రహ్మ చెప్పెను.

ఉ॥ ఏనమ్మృతుండవౌదునని యింతభయంబు మనంబు లోపలన్
మానుము సంభవంబుగల మానవకోట్లకుఁ జావు నిత్యమౌఁ
గాన హరిందలంపు మిఁక గల్గదు జన్మము నీకు ధాత్రిపై
మానవనాథ! పొందెదవు మాధవలోక నివాస సౌఖ్యముల్.

ఘటము పరిమితము. ఆకాశము అనంతము. ఉపాధిభేదము వలన ఘటాకాశము అని పిలుతురు. ఘటము పగిలిపోగానే ఘటాకాశము మహాకాశములో కలిసిపోయినది. కలిసిపోయినది యనుటకు ఒకప్పుడు విడిపోయి యుండెనా? అనంతమైన ఆకాశము ముక్కలగుట సాధ్యమా?

ఘటము పుట్టినది గనుక పగిలిపోయినది. ఆకాశము ఆరంభము నెరుగదు గనుక అంతమునూ ఎరుగదు. పుట్టిన దేహము నశించును. కానీ ఆత్మ నాశము నెరుగదు. ఘటాకాశము మహాకాశములో విలీనమైనట్లు, ఆత్మ పరమాత్మయందు విలీనమగును.

ఆత్మకు దేహ గుణ కర్మములను కల్పించునది మనస్సే. ఈ మనస్సు మాయా జనితము. మాయ వలననే జీవునకు సంసార మేర్పడుచున్నది. వాస్తవానికి ఆత్మకు సంసారము లేదు. ఆత్మ వృద్ధిక్షయముల నెరుగదు. కనుక మనస్సును ఆత్మయందు లయింప చేయవలెను. కారణమైన మనస్సు లయించగనే కార్యమైన జగత్తు లయించును.

తన్మనో విలయం యాతి తద్విష్ణోః పరమం పదమ్

"మనస్సు ఎచ్చట లయించు చున్నదో అదియే విష్ణువు యొక్క మహోత్కృష్టమైన స్థానము" అని ఉపనిషత్తు పలికినది.

అగ్ని యున్నచో పొగ గోచరించును. అగ్ని లేనిచో పొగ యుండదు. మాయోపాధి లేనిచో జగత్తు లేనిదే యగుచున్నది. కనుక సత్యరూపుడైన విష్ణువందే మనస్సును లగ్నము చేయుము.

అనాత్మతాం పరిత్యజ్య నిర్వికారో జగత్స్థితా ఏకనిష్ఠత యాంతస్థ సంవిన్మాత్ర పరోభవ

"అనేకత్వముతో గూడిన అనాత్మ భావమును త్యజించి, జగత్తు విషయము నందు ఏ విధమైన వికారములు లేనివాడనై, ఏకనిష్ఠతో హృదయము నందలి సద్రూప చైతన్యము నీవే యని యెఱుగుము" అని వరాహోపనిషత్తు ప్రవచించినది.

"రాజా! ఇట్టి బ్రహ్మభావనలో నిలిచిపొమ్ము. తక్షకుడు నిన్నేమియును చేయజాలడు. చైతన్యమునకు మృత్యువెలా సంభవము?"

చోదితో విప్రవాక్యేన న త్వాం ధక్ష్యతి తక్షకః
మృత్యవో నోప సర్పంతి మృత్యూనాం మృత్యు మీశ్వరమ్

శృంగి శాపముచే పురికొల్పబడిన తక్షకుడు నిన్ను దహింపజేయ లేడు. మృత్యువునకు ప్రభువైనవానిని మృత్యువెలా సమీపించగలదు?

"పరీక్షిన్మహారాజా! ఆత్మజ్ఞానములో యున్న నీవు ఈ ప్రపంచమును; నాలుకలు చాపుచు విషాగ్నులచే నీ పాదమును కలుచుచున్న తక్షకుని, నీ శరీరమును ఆత్మకంటె వేఱుగా జూడవు" అని శుకమహర్షి చెప్పెను.

"నాయనా! రాజా! విశ్వరూపుడైన శ్రీహరిలీలలను గూర్చి నీ వడిగిన వన్నియు చెప్పితిని. ఇంకను ఏమి వినగోరు చున్నావో తెలుపుము. వాటిని కూడా చెప్పెదను" అని శుకబ్రహ్మ పరీక్షిన్మహారాజుతో చెప్పెను.

నైమిశారణ్యమున సూతమహర్షి శౌనకాది మునులకు ఇలా చెప్పుచున్నాడు: "సమదర్శిన యోగి యగు శుకయోగి చెప్పిన శ్రీహరి దివ్యమహిమల నాలకించి, సంతృప్తి చెందిన పరీక్షిన్మహారాజు శుకబ్రహ్మ పాదములపై బడి నమస్కరించెను."

పరీక్షిత్తుడు శుకయోగీంద్రుని సమీపించెను. శిరమోడ్చి గురుదేవుని పాదములకు పదే పదే నమస్కరించెను. చేతులు జోడించి నమస్కరించుచూ;

"మహాత్మా! కరుణామయా! ప్రత్యక్షముగా హరిగాథలను మీరు నాకు బోధించి నన్ను తరింప జేసినారు. ఆత్మవిదు లైన మీకు అజ్ఞానులైన సంసారుల మీదున్న దయ నిరుపమానము. మీ నుండి భగవత్కథను ఆలకించుట చేత నాకు మృత్యుభయము తీరినది. తక్షకాదులు నా హృదయములో ఇక భీతిని కల్పించలేరు. అభయరూపమైన కైవల్యస్థితిని మీరు నాకు చూపినారు. నేను అట్టి స్థితిలో ప్రవేశించినాను.

"తండ్రీ! నాకు అనుజ్ఞ నొసగుము. శ్రోత్రాదీంద్రియములను నిగ్రహించి, మనోబుద్ధులను నియమించి, కామాది సంకులము నుండి విడివడిన చిత్తమును పరమాత్మ యందు ప్రవేశింప జేసెదను. ఆత్మజ్ఞానము చేత నా అజ్ఞానము నశించినది.

అజ్ఞానం చ నిరస్తం మే జ్ఞాన విజ్ఞాన నిష్ఠయా భవతా దర్శితం క్షేమం పరం భగవతః పదమ్

"ఆత్మజ్ఞాన నిష్ఠచే నా అజ్ఞానము నశించినది. మీ కృపవలన క్షేమకరమైన ఉత్కృష్ట పదమును దర్శించుట జరిగినది."

శుకమహర్షి పరీక్షిత్తునకు కథనే చెప్పలేదు. పరమాత్మని దర్శనమును చేయించినాడు. జ్ఞానమును ప్రసాదించువాడే నిజ గురువు. అతడే సద్గురువు. శ్రీకృష్ణుని బోధ నాలకించిన అర్జునుడు మోహము నశించిన దనియు, స్మృతి కలిగిన దనియు పలికెను. శుకమహర్షి నుండి భాగవతధర్మము నాలకించిన పరీక్షిత్తుడు కూడా అజ్ఞానము నశించిన దనియు, జ్ఞానము దర్శింపబడిన దనియు పలికెను. జ్ఞానబోధకు ఇదియే ఉత్తమ ఫలము. గురువు సత్యమును శిష్యునిచేత దర్శింప చేయగలగాలి. శిష్యుడు అందులకు అర్హుడై తదను గుణముగ చరించి, గురు ఋణమును తీర్చుకోవాలి. గురువు అందించిన జ్ఞానముతో జీవించినపుడే గురువు సంతసించును. గురు ఋణమును తీర్చుకొనుటకు ఇదియే ఏకైక తరుణోపాయము.

"రాజా! నేను వెడలుచున్నాను. నీకు మరేదైనా అభిలాష యుండినచో తీర్చగలను. ఏది కోరినను ఇవ్వగలను. నిస్సంకోచముగ అడుగుము" అని శుకమహర్షి పలికెను.

"దేవా! మీ బోధ నాలో కోర్కెలను కదల నివ్వదు. నిరోధరూపమైన భక్తిని నాకు మీరు ప్రసాదించినారు. నా జన్మ చరితార్థమైనది. నాకు ఏ వాంఛలు లేవు. కానీ హృదయములో ఒక్క కోర్కె మిగిలియున్నది. ప్రయత్నము ద్వారా లభించని మీ చరణ కమలములను మనసారా పూజింపవలె నని యున్నది. మీరు వర్షింప చేసిన జ్ఞానజలముతో నిండిన నా హృదయసాగరము నుండి లేచి పడుతున్న ఆనందబాష్ప కెరటాలతో మీ దివ్య పాదారవిందములను అభిషేకించవలె నని మనస్సు ఉరకలేయు చున్నది. కరుణతో కనికరింపుడు" అని పరీక్షిత్తుడు ప్రార్థించెను.

శుకబ్రహ్మ అనుగ్రహించెను. శుకయోగీంద్రుని పాదపద్మములను సేవించి, పరీక్షిత్తుడు సంతుష్టచిత్తు డాయెను: గురుదేవుడైన శుకునకు పరీక్షిత్తుడు నమస్కరించెను. శుకబ్రహ్మ తన అమృతహస్తముతో పరీక్షిత్తుని శిరస్సును స్పృశించెను. ఆ దివ్యస్పర్శచే పరీక్షిత్తుడు అంతర్ముఖు డాయెను. బ్రహ్మముతో ఏకమయ్యెను. ఋషులతో కలసి శుకమహర్షి వెడలి పోయెను.

పరీక్షిత్తుడు సమాధి మగ్ను డాయెను. బుద్ధిని ఆత్మ యందుంచెను. ప్రాణములను లీన మొనర్చెను. చెట్టు మొదలు వలె కదలికలేనివా డాయెను. గంగాతీరమున దర్భాసనముపై ఆసీనుడై యున్న పరీక్షిన్మహారాజు సాక్షాత్తు పరబ్రహ్మమై ప్రకాశింప సాగెను.

రాజును చంపుటకు తక్షకుడు బయలుదేరి వచ్చుచుండెను. మార్గమున తక్షకునకు కాశ్యపుడను బ్రాహ్మణుడు కనిపించెను. పరీక్షిత్తునకు విష చికిత్సచేసి ధనము నార్జింపవలె నని భావించి, ఆ బ్రాహ్మణుడు వచ్చుచున్నాడని తక్షకుడు గ్రహించెను. అతని శక్తిని పరీక్షింప గోరిన తక్షకుడు సమీపముననే యున్న ఒక పెద్ద చెట్టును కాటువేసెను. వెంటనే అది భస్మమాయెను. వెంటనే ఆ బ్రాహ్మణుడు ఆ చెట్టును బ్రతికించెను. యథాప్రకారము పచ్చగ యుండునట్లు చేసెను. అది గాంచిన తక్షకుడు అతనికి వలసినంత ధన మొసంగి పంపించెను. తక్షకుడు బ్రాహ్మణ వేషధారియై గంగాతీరమునకు వచ్చెను.

పరీక్షిత్తుడు నేత్రములు మూసి పరమాత్మ యందు లీనమై యుండెను. మృత్యువు రాకముందే తాను అమృతరూపు డాయెను.

ఇహ చేద శకద్బోద్ధుం ప్రాక్శరీరస్య విస్రసః
తతః సర్గేషు లోకేషు శరీరత్వాయ కల్పతే ॥

"దేహము పతనము గాక మునుపే ఎవ్వరు ఆత్మను గ్రహింతురో అతడు సర్వోపద్రవములనుండి విముక్తుడగు చున్నాడు. ఇది గ్రహింపని వాడు మరల మరల శరీరమును ధరించును" అని కఠోపనిషత్తు ప్రవచించినది.

తక్షకుడు రాకముందే పరీక్షిత్తు దేహాత్మభావమును విడిచినవా డాయెను. దేహ విలక్షణుడైన రాజును ఎలా కాటు వేయవలెనో, మృత్యువు నధిగమించిన వానిని ఎలా చంపవలెనో తక్షకునికి అవగతము కాలేదు. కొయ్య మొద్దువలె నిలిచి యున్న దేహమును తక్షకుడు కాటు వేసెను. ఆ విషాగ్నిచే రాజుయొక్క శరీరము భస్మమాయెను. ఇది కేవలము తండ్రి విషయములో పుత్రుడు చేయు కార్యమువలె నున్నదని సూతమహర్షి అభిప్రాయపడెను. తండ్రి దేహమును పుత్రుడు దహించునట్లు పరీక్షిత్తుని దేహమును తక్షకుడు దహించెను.

పరీక్షిత్తుడు భస్మమాయెను. భూమిపై, ఆకాశములో, దిక్కులలో గొప్ప హాహాకారములు చెలరేగెను. దేవతలు దుందుభులు మ్రోగించిరి. గంధర్వులు గానము చేసిరి. పుష్పవృష్టి కురిసినది. దేవతలు ఆనందించిరి. అభినందించిరి.

తక్షకుని విషాగ్నిచే తన తండ్రియగు పరీక్షిత్తుడు భస్మమాయె ననెడి విషయము మహారాజగు జనమేజయునకు తెలిసెను. వెంటనే అతడు విప్రులను రావించెను. సర్ప యాగమును ఆరంభించెను. యాగము నందు భయంకరముగ మండుచున్న అగ్నిలో సర్పము లన్నియు వచ్చి పడుచుండెను. భస్మ మగుచుండెను. ఈ భయంకర పరిస్థితిని గాంచి కలతచెందిన తక్షకుడు ఇంద్రుని శరణు జొచ్చెను.

సర్పములన్నియు వచ్చి అగ్నిలో పడుచుండెను. కానీ తక్షకుడు మాత్రము రాలేదు. కారణ మేమిటని జనమేజయుడు బ్రాహ్మణుని ప్రశ్నించెను. ఇంద్రుడు రక్షించుట చేత తక్షకుడు వచ్చి అగ్నిలో పడుట లేదని బ్రాహ్మణులు రాజుకు తెలిపిరి. విశాల బుద్ధిగల జనమేజయుడు ఇంద్రునితో కూడా తక్షకుని ఆహ్వానించమని బ్రాహ్మణులకు చెప్పెను. ఇంద్రునితో కలిపి తక్షకుడు అగ్నిలో పడునట్లు విప్రులు యాగభూమిలో ఆహ్వానించిరి. వెంటనే ఇంద్రుని విమానము కూడా కదలెను. ఇంద్రుడు తీవ్రముగా కలత చెందెను.

తక్షకునితో కలిపి అగ్నిలో పడుటకు అరుదెంచుచున్న ఇంద్రుని జూచిన అంగీరసుని కుమారుడగు బృహస్పతి జనమేజయునితో ఇలా చెప్పెను; "జనమేజయ మహారాజా! సర్పరాజగు తక్షకుని నీవు వధించుట సముచిత కార్యము కానేరదు. జీవులకు చావు బ్రతుకులు, పరలోక ప్రాప్తి యనునవి తమ కర్మల కారణముగనే వచ్చును. సుఖ దుఃఖములకు ఇతరులు కారణమని భావించుట తగదు. నీ తండ్రి యగు పరీక్షిత్తుని మరణమునకు తక్షకుడు కారణమని భావింపకుము. జీవులు మరణింతురు. మరణమునకు ఏదో ఒక మిష ఉండాలి. పాములు, చోరులు, అగ్ని, జలము, ఆకలి దప్పులు, రోగాదులు

మరణమునకు మిషగా మిగిలియున్నవి. వాటికి ఈ విషయమున స్వేచ్ఛలేదు. కనుక సర్ప సర్పములను దహింపచేయు ఈ సర్పయాగమును ఇంతటితో ఆపుము" అని చెప్పెను.

చ॥ మృతియును జీవనంబు నివి మేదినిలోపల జీవకోటికిన్
సతతము సంభవించు సహజం బిది చోర హుతాశ సర్ప సం
హతులను దప్పి వాఁకటను బంచతనొందెడునట్టి జీవుఁ డా
పదలనుగుంది పూర్వమగు పాపఫలంబు భుజించునెప్పుడున్.

బృహస్పతి హితవచనముల నాలకించిన జనమేజయుడు సర్పయాగమును విరమించెను. బృహస్పతిని పూజించెను. దేవతలు పుష్పవృష్టి గురిపించిరి. రాజు నగరమున కేగెను.

ఇతరులలో దోషముల నారోపించు బుద్ధి ప్రమాదకరము. మన మనస్సులోని వికారమే అన్యులలో దోషములను గాంచును. పరనిందను, వైరమును వర్జించి భగవంతుని పాదపద్మములను భజించు భక్తుడు విష్ణుపదమును చేరునని సూతుడు శౌనకాది మునులకు తెలిపెను. పరమ పావన గ్రంథరాజమగు శ్రీమద్భాగవతమును సమాప్తి చేయుచు త్రిజగద్గురువకు సూతుడు నమస్కరించుచున్నాడు.

నమో భగవతే తస్మై కృష్ణాయాకుంఠ మేధసే
యత్పాదంబురుహ ధ్యానాత్ సంహితా మధ్యగామిమామ్

"ఎవని చరణకమల ధ్యానము వలన ఈ భాగవత సంహితను అధ్యయనము చేసితినో అట్టి అప్రతిహత మేధస్సు గల శ్రీకృష్ణునకు నమస్కరించుచున్నాను.

కార్యాంతమున పరమాత్మను స్మరించువానిలో అహంకారము జనింపదు. భగవత్కృప కతడు పాత్రు డగును. సర్వకార్యములు భగవదాధీనములు. కార్యారంభము నందును, కార్యాంతము నందును పరమాత్మను ధ్యానించు వారికి విఘ్నము లంతరించును. శుభములు చేకూరును.

సూతుడు భాగవతమును సమాప్తి చేయుచు శ్రీకృష్ణునకు నమస్కరించెను. నమస్కారమనగా అహంకారము పరమాత్మకు అర్పణ చేయుట యని భావము. "నమ ఇతి ద్వే అక్షరే" నమ యనునవి రెండక్షరములు. "మ" యనగా నహంకారము, "న" యనగా లేదు యని భావము.

"నమః" యనెడి పదము నందు మరొక భావమును గూడా గాంచ వచ్చును "మః" యనగా నా కొఱకు యని భావము. "నమః" యనగా నా కొఱకు కాదు యని పరమాత్మకు నివేదించుట కాగలదు. సర్వకార్యములను భగవత్ప్రీత్యర్థం ఆచరించుటయే అందులోని పరమార్థము.

ఈ విధముగా ఆదిదేవునకు నమస్కరించిన సూతుడు శౌనకునిచే ప్రశ్నింపబడి వేదశాఖా భేదములను వివరించుచున్నాడు.

వేదావిర్భావము - వేదవిభాగము

భాగవతము నాలకించిన శౌనకుడు వేద విభాగములను కూడా తెలియగోరి పైలాది మహర్షులు విభజించిన వేదశాఖలను గూర్చి తెలుపమని సూతుని ప్రార్థించెను. వేదము యొక్క ఆవిర్భావమును, శాఖలను గూర్చి సూతుడు చెప్పసాగెను.

సత్యలోకమున సమాధి మగ్నుడై యున్న బ్రహ్మదేవునకు హృదయాకాశమున నాదము వినిపించెను. ఈ నాదము వలననే ఓంకార ముత్పన్న మాయెను. చెవులు మూసికొని బాహ్య శబ్దములను నిరోధింప గలిగినచో మనము కూడా ఆ నాదము నాలకింప వచ్చును. ఈ నాదము నుపాసించువారు విఘ్నత్రయమును ఛేదించి మోక్షమును బొందుదురు.

నాద లోలుడై బ్రహ్మానంద మందవే మనసా ॥నాద॥

అని త్యాగరాజస్వామి కీర్తించినాడు.

హృదయాకాశమున నాదము సముద్ర ఘోష వలె నిరంతరము సాగుచుండును. ఈ నాదమునే వ్యవహార యోగ్య మొనరించుచు ఇంద్రాది దేవతలు అకారాది స్వర రూపము నొందించిరని చెప్పుదురు. ఈ ప్రక్రియలో మొదట ఆవిర్భవించినది ప్రణవము.

దైవీం వాచమజన యన్త దేవాః తాం విశ్వరూపాః పశవో వదన్తి

"దేవతలు దైవీ వాక్కును సృజింపగా ప్రపంచము నందలి జీవులు వాటిని పలుకుచున్నారు" యని వేదము తెలిపినది.

బ్రహ్మము వాచ్యము. ప్రణవము వాచకము. ఈ ప్రణవము నుండియే ప్రపంచము ఆవిర్భవించినది. అందుచేతనే **"సర్వమోంకార ఏవ"** సర్వమూ ఓంకారమేనని మాండూక్య శ్రుతి వివరించినది. త్రివర్ణ సంయుతమైన ఈ ఓంకారము నుండి త్రిగుణములు, త్రిలోకములు, అవస్థాత్రయము ఉత్పన్నమైనవి. బ్రహ్మదేవుడు చతుర్వేదములను కూడా సృజించెను. మరీచ్యాదులకు ఆయనయే వేదములను బోధించెను. మరీచ్యాదులు ఆయా విషయములను తమ పుత్రులకు బోధించిరి. ఈ వేదములు గురు శిష్య పరంపరాను గతిగ నాలుగు యుగములందును అధ్యయనము చేయబడినవి. కాలవశమున అల్పాయుష్కులు, అల్పబుద్ధులు, అల్పబలులు నైన మానవులను గాంచిన వ్యాస ప్రముఖులు ద్వాపర యుగాంతమున సౌలభ్యము కొఱకు వేదములను విభజించిరి.

గనులలో కలసి యున్న మణులను పద్మరాగాదులుగ విభజించునట్లు వేదములను నాలుగు సంహితలుగ విభజించెను. గొప్ప బుద్ధిశాలి యగు వ్యాసభగవానుడు నలుగురు శిష్యులను పిలిచి, ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క సంహితను చెప్పెను. ఋక్సంహితను పైలునకు, నిగద యనెడి యజుస్సంహితను వైశంపాయనునకు, ఛందోగ మనెడి సామ సంహితను జైమినికి, అథర్వాంగిరస మనెడి అథర్వ సంహితను సుమంతునికి చెప్పెను.

తనకు చెప్పిన ఋక్సంహితను పైలుడు రెండు భాగములు చేసి తన శిష్యులగు ఇంద్ర ప్రమితునికి, బాష్కలునికి చెప్పెను. బాష్కలుడు తనకు చెప్పిన దానిని నాలుగు

భాగములుగ విభజించి బోధ్యునికి, యాజ్ఞవల్క్యునికి, పరాశరునికి, అగ్నిమిత్రునికి బోధించెను.

మహామతి యగు ఇంద్ర ప్రమితి కూడా తనకు చెప్పిన దానిని మాండూకేయ ఋషికి చెప్పెను. మాండూకేయుడు దేవమిత్రునికి చెప్పగా, దేవమిత్రుడు సౌభరి మొదలగు వారికి చెప్పెను.

మాండూకేయుని పుత్రుడగు శాకల్యుడు తనకు చెప్పిన సంహితను ఐదు విధములుగా విభజించి వాత్స్య, ముద్గల్య, శాలీయ, గోఖల్య, శిశిరులకు బోధించెను. శాకల్యుని శిష్యుడైన జాతకర్ణుడు తన సంహితను బలాక, పైంగ, వైతాల, విరజులను నల్వురు శిష్యులకు బోధించెను. బాష్కలుని కుమారుడు ఋక్శాఖల నుండి మంత్రములను సంగ్రహించి, వాలఖిల్య మను సంహితను రచించెను. దీనిని శిష్యులగు బాలాయని, గార్గ్య, కాసారుడు నను వారు గ్రహించిరి. ఈ విధముగా ఋగ్వేదము అధ్యయనము చేయబడినది. ఇక యజుర్వేదమును గూర్చి తెలిసికొందుము.

తమ గురువు గారైన వైశంపాయనునికి బ్రహ్మహత్య వలన సంభవించిన పాతకమును తొలగించుటకై అనువగు వ్రతముల నాచరించుట చేత చరకులు యజుర్వేదజ్ఞులైరి. ఆ సమయమున యాజ్ఞవల్క్యుడు తన గురువగు వైశంపాయనుని సమీపించి, "గురుదేవా! అల్పసారులగు ఈ బ్రాహ్మణు లాచరించు వ్రతము వలన ఏమి ప్రయోజనము కలుగును? నేను కష్టసాధ్యమైన వ్రతము నాచరించెదను" అని పలికెను.

యాజ్ఞవల్క్యుని మాటల నాలకించిన వైశంపాయనుడు కుపితుడయ్యెను. బ్రాహ్మణ్య ద్వేషి యగు శిష్యుని వలన తనకు ప్రయోజనము లేదని పలికి, తన నుండి గ్రహించిన జ్ఞానమును పరిత్యజింపుమని చెప్పెను. వెంటనే యాజ్ఞవల్క్యుడు తాను అధ్యయనము చేసిన యజుర్వేద మంత్రములను వెడలగ్రక్కి అక్కడ నుండి వెడలిపోయెను. ఆ విధముగా యాజ్ఞవల్క్యుడు పరిత్యజించిన యజుర్వేద మంత్రములను సంగ్రహించుటకు కుతూహల పడిన మునివర్యులు తిత్తిరి పక్షుల రూపములను ధరించి స్వీకరించిరి. అందుచేతనే యజుర్వేద శాఖలు తైత్తిరీయ నామముతో ప్రాచుర్యము నొందినవి.

యాజ్ఞవల్క్యుడు ఆలోచించెను. వైశంపాయనునికి వ్యాసుడు తెలియ జెప్పని వేదశాఖలను అధ్యయనము చేయవలెనని సంకల్పించెను. సూర్యదేవుని సమీపించి ప్రార్థించెను. సూర్యుడు అశ్వరూపమును ధరించి ఒరు లెరుగని వేదమంత్రములను యాజ్ఞవల్క్యుని కుపదేశించెను.

ఈ విధముగా ఆదిత్యు డనుగ్రహించిన యజుర్మంత్రములను యాజ్ఞవల్క్యుడు 15 భాగములుగా విభజించెను. కాణ్వుడు, మాధ్యందినుడు మున్నగు ఋషులు ఈ శాఖలను గ్రహించిరి. ఇవియే వాజసనీయ శాఖలు. యజుర్వేదము ఈ విధముగా అధ్యయనము చేయబడినది.

సామ వేదమును వ్యాసుని నుండి గ్రహించిన జైమిని మహర్షి అద్దానిని రెండుగా విభజించి, ఒక శాఖను తన కుమారుడగు సుమంతునకు, రెండవ శాఖను సుమంతుని కుమారుడు, తన మనుమడగు సుత్వానునకు ఉపదేశించెను.

సామ సంహితను సహస్ర శాఖలుగా విభజించెను. జైమిని శిష్యుడగు సుకర్మ కూడా సామ సంహితను సహస్ర శాఖలుగా విభజించెను. అతని నుండి హిరణ్యనాభుడు, పౌష్యంజి, అవంత్యు డను ముగ్గురు శిష్యులు గ్రహించిరి. వీరిని ఉదీచ్యు లందురు. ఈ ముగ్గురు శిష్యులకు ఐదువందల మంది శిష్యు లుండిరి. పౌష్యంజి శిష్యులైన లోకాక్షి, లాంగలుడు, కుల్యుడు, కుశీదుడు అను నల్వురు ఒకొక్కరు వదివేల శాఖలను గ్రహించిరి. హిరణ్యనాభుని శిష్యుడైన కృతు డనువాడు తన శిష్యులకు ఇరువది నాలుగు సంహితలను బోధించగా, అవంత్యుడు తన శిష్యులకు మిగిలిన శాఖల నందించెను.

వ్యాసుని వద్ద నుండి అధర్వ వేదమును గ్రహించిన సుమంతుడు అద్దానిని తన శిష్యుడైన కబంధునకు బోధించెను. కబంధుడు దానిని రెండుగా విభజించి పథ్యునికి, వేద దర్శునికి బోధించెను. వేదదర్శునికి శౌక్లాయని, బ్రహ్మబలి, మోదోషుడు, పిప్పలాయనుడు అను నల్వురు శిష్యులు గలరు. పథ్యునికి కుముదుడు, శునకుడు, జాబలి యను శిష్యులు గలరు.

పథ్యుని శిష్యుడైన శునకునికి బభ్రువు, సైంధవాయనుడు యను శిష్యులు గలరు. శునకుడు విభజించిన రెండు శాఖలను వీరిరువురు గ్రహించిరి. సైంధవాయనుడు తన శిష్యులగు సావర్ణాదులకు బోధించెను. ఈ అధర్వ వేదమును అధ్యయనము చేసినవారిలో నక్షత్ర కల్పుడు, శాంతి కల్పుడు, కశ్యపుడు, ఆంగీరసుడు అనువారలు గూడా కలరు.

వేదజ్ఞులను గూర్చి తెలిసికొంటిమి. అలాగే పురాణముల నెరిగిన పౌరాణికులు గూడా కలరు. వారే త్రయ్యారుణి, కశ్యపుడు, సావర్ణి, అకృతవ్రణుడు, వైశంపాయనుడు, హారీతుడు యను ఈ ఆరుగురు పురాణ కర్తలు.

"శౌనకా! నేను ఈ ఆరుగురికి శిష్యుడనై ఆరు సంహితల నధ్యయనము చేసితిని. కాశ్యపుడు, నేను, సావర్ణి, అకృతవ్రణుడను నల్వురము వ్యాస పుత్రుడైన శుకమహర్షి నుండి మూల సంహితలను అధ్యయనము చేసితిమి. ఈ విధముగా వ్యాస భగవానుడు ద్వాపర యుగాంతమున వేద పురాణ శాఖలను విస్తరించెను. ఇవియే శిష్య ప్రశిష్య క్రమమున ప్రవర్ధమాన మైనవి.

మార్కండేయుని అఖండ తపస్సు

సూతుని ఉపదేశముచేత పరవశుడైన శౌనకుడు సూతుని ప్రస్తుతించెను. వినమ్రుడై నమస్కరించుచూ, "సాధుపురుషా! అంతము లేని అంధకార రూప సంసారము నుండి జీవుల నుద్ధరించు వాగ్మివరా! నీవు చిరంజీవిగా యుండుము" అని అప్రయత్నముగా పలికెను. అపార జ్ఞాన సాగరుడైన సూతుని అమోఘ వచనముల నాలకించిన పిదప, ఆనంద పారవశ్యంలో హృదయము వివశమై యుండ, కృతజ్ఞతను కనుబరచే యత్నములో కన్నులు మేఘనిలయాలు కాగా, గద్గద కంఠముతో "సూత జీవ చిరం సాధో!" యనెను.

"జీవ చిరం" యనెడి మాటను పలుకగనే శౌనకుని చిత్తము స్మృతి పుటలలో చరింపసాగెను. చిరంజీవిగా సూతుని జీవించమని పలుకగనే గతంలో చిరంజీవిగా శోభించుచున్న మార్కండేయుడు స్మృతిలో కదలెను. దానితో పాటు కొన్ని సంశయ మేఘాలు కూడా హృదయాకాశము నావరించెను. తన సందేహ నివృత్తిని గావింపగోరి శౌనకుడు సూతుని భక్తిశ్రద్ధలతో ప్రశ్నించెను.

"మహాత్మా! మనుజులు మార్కండేయఋషి చిరంజీవి యని చెప్పుచుందురు. ప్రళయకాలమున తానొక్కడే ప్రళయ జలముల యందు సంచరించుచు మర్రియాకు పై దేలుచుండిన అద్భుత అనుపమానుడగు అందమైన బాలుని దర్శించెనని చెప్పుచుందురు. ఈ విషయమున నాకు గల సంశయము మీ బోధ వలననే నివృత్తి కాగలదని నా ప్రగాఢ విశ్వాసము. కనుక మార్కండేయమహర్షిని గూర్చి బోధింపుము" యని శౌనకుడు ప్రార్థించెను.

శౌనకుని ప్రార్థన నాలకించిన సూతుడు మహాతపస్వి, తేజస్వియగు మార్కండేయ ఋషి వైభవమును వివరించుట కుపక్రమించెను.

మార్కండేయుడు ఉపనయన సంస్కారము నొందిన పిదప తన జనకుని ద్వారా వేదముల నభ్యసించెను. ధర్మముతో శోభిల్లెను. తపస్సుతో వర్థిల్లెను. అతడు నైష్ఠిక బ్రహ్మచారి. శాంతరూపుడై గన్పట్టెడి వాడు. జడధారియై, దండ కమండలాదులతో నెల్లొందు చుండెడివాడు. సదా జపధ్యానాదులతో కాలము గడిపెడివాడు. మౌనియై యుండెడివాడు.

బ్రహ్మమునందు సదా చరింప నాసక్తి గలవాడే బ్రహ్మచారి యగును. బ్రహ్మచారికి వేషము ముఖ్యము కాదు. ప్రాపంచిక విషయాభిలాష లేనివాడు గనుక సదా మౌనియై యుండును. అధిక ప్రసంగి ఆచారవంతుడు కాలేడు.

ఉదయ సాయంత్ర సమయాలలో మార్కండేయుడు మధుకరమెత్తి ఆ భోజనమును గురువు అనుమతించినచో భుజించును. లేదా ఆనాటికి ఆనందముగా ఉపవసించును. ఇలా తపస్స్వాధ్యాయ రతుడై, వేల సంవత్సరములు అకుంఠిత దీక్షతో విష్ణువు నారాధించి, మృత్యువును జయించెను.

మార్కండేయుడు కఠోరతపమాచరించుచుండ ఇంద్రుడు తపోభంగము చేయ సంకల్పించెను. తపస్సును భగ్న మొనర్చుటకు లోభ మదములను, గంధర్వ అప్సరసలను, మన్మథ వసంతాదులను పంపెను. వారందరు మార్కండేయుని ఆశ్రమమును సమీపించిరి.

మార్కండేయుని ఆశ్రమము ప్రసిద్ధ వృక్షములతో గూడి, పవిత్ర పక్షి సమూహములతో, స్వచ్ఛమైన సరోవరములతో శోభించుచుండెను. హిమగిరి సెలయేళ్ళను ప్రసాదించు చుండ, వాయువు పుష్పసుగంధమును అందించుచున్నది. మార్కండేయుడు హోమకర్మ నాచరించెను. అగ్ని నుపాసించుచున్న ఆ యతివరేణ్యుడు అగ్నిహోత్రము వలె ప్రకాశించుచుండెను. ఇంద్రుని భృత్యులు మార్కండేయుని గాంచిరి.

అప్సరసలు మనోహర నృత్యముల నారంభించిరి. గంధర్వులు గానము చేయసాగిరి. మన్మథుడు తన పంచ బాణములను ధనస్సున సంధించెను. వసంతుడు, మారుతము మార్కండేయుని చలింప చేయుటకు యత్నించిరి. మన్మథుడు శరములను ప్రయోగించెను. కానీ వారి ప్రయత్నము లన్నియు విఫల మాయెను.

సర్వం తత్రా భవ న్మోఘ మనీశస్య యథోద్యమః

"నాస్తికుని ఉద్యమము వ్యర్థమగునట్లు, వారి ప్రయత్నము లన్నియు వ్యర్థమాయెను" యని ఈ సందర్భమున వ్యాస భగవానుడు నాస్తికులను దుయ్యబట్టెను.

బాలుడు నిద్రించు పామును మేల్కొలిపి, ఆ తరువాత భయపడి దౌడు దీయునట్లు, ఇంద్రుని సేవకులు మార్కండేయునికి అపకారము జేయ నారంభించి, చివరికి పీడితులై పలాయన మయ్యారు.

మార్కండేయుని మనస్సు కలత చెందలేదు. ఆ దివ్యాత్మునిలో ఇసుమంతైనను అహంకారము కదలలేదు. మూర్ఖులు మహాత్ముని నిందించవచ్చు, బాధించవచ్చు. కానీ అట్టి మూర్ఖులను కూడా మహాత్ముడు ప్రేమించును. అది సాధు పురుషుని స్వధర్మము. సాధువులు, సత్పురుషులు ఎన్నడూ స్వధర్మమును విస్మరించరు.

వాడిన మోముతో మన్మథుడు మహేంద్రుని జేరెను. మార్కండేయుని మహిమ నెరిగి ఇంద్రుడు అచ్చెరు వొందెను. తపస్స్వాధ్యాయ సంయమి యైన మార్కండేయుని అనుగ్రహింప నెంచిన శ్రీమహావిష్ణువు నరనారాయణ స్వరూపముతో దర్శనమిచ్చెను. నరనారాయణులను గాంచి, మార్కండేయుడు సాష్టాంగ దండప్రణామ మాచరించెను.

ప్రకాశైక స్వరూపులైన నరనారాయణులను మార్కండేయుడు ఆహ్వానించెను. పీఠము నొసంగెను. పాదములను కడిగెను. గంధము పూసెను. ధూప, దీప, పుష్పాదులతో అర్చించెను. పూజ్యతములైన ఆ మహాత్ములను స్తుతింపసాగెను.

"భగవంతా! నీవు అనంత రూపుడవు. సర్వరూపుడవు. సారరూపుడవు. మూడు లోకములను తరింప చేయుటకు ఈ రెండు రూపములను ధరించితివా! ఈ విశ్వమును సృజించువాడవు, సంహారించువాడవు నీవే. దుఃఖ సాగరమునబడి అలమటించుచున్న జీవులకు నీ చరణములే శరణ్యములు. నీ సేవలందే మానవులకు సర్వాభీష్టములు సిద్ధించును. విక్షిప్త బుద్ధిగల మనుజుడు నీ విభూతిని గాంచలేకున్నాడు. దివ్యరూపధారి యగు నిన్నే నేను శరణుజొచ్చి యున్నాను. నీకే నమస్కరించుచున్నాను" యనెను.

ధీమతుడగు మార్కండేయుని భక్తి వచనముల నాలకించిన నరసఖుడగు నారాయణుడు ఇట్లు పలికెను, "బ్రహ్మర్షివర్యా! నీవు మనస్సును నిగ్రహించి, అచంచల భక్తి యుతుడవై, తీవ్ర తపమాచరించి, నా విషయమున సిద్ధిని బొందితివి. నీ సాధనకు నేను స్పందించితిని. నిన్ను సంతృప్తి పరచ నెంచితిని. నీ అభీష్టమును తెలుపుము. అనుగ్రహించెదను" అనెను.

మార్కండేయుడు నారాయణునితో "తండ్రీ! నీవు శరణాగత వత్సలుడవు. నీ దర్శన భాగ్యమునకు మించిన దేమి గలదు? ఈ నాడు నా కోర్కెలన్నియు నీడేరినవి.

అన్యులకు లభ్యము గాని నీ చరణకమలాలు నేడు నాకు లభించినవి. నిరంతరము ఈ దివ్య దర్శనమునే నేను వాంఛింతును. ఇదియే నా యభీష్టము. అయినను నీవు ప్రోత్సహించు చున్నందున కాదనలేక వరమడుగుచున్నాను. మహిమాన్వితుడా! ఏకమైన సత్యము నందు భేదమును చూపెట్టెడి నీ మాయను దర్శింప కుతూహల పడుచున్నాను.

తే ॥ జగము రక్షింప జీవులఁ జంప మనుపఁ గర్తవై సర్వమయుఁడవై కానిపింతు
వెచట నీమాయఁ దెలియంగ నెవ్వఁ డోపు విశ్వసన్నుత విశ్వేశ వేదరూప!

యని ప్రార్థించెను. నారాయణుడు నవ్వుచూ "అట్లేయగు గాక!" యని పలికి, బదరికాశ్రమమున కేగెను.

మార్కండేయుడు విష్ణుమాయను దర్శించుట

మార్కండేయుడు సదా శ్రీహరినే ధ్యానించుచు, పూజించుచు, సూర్య చంద్రుల యందు, జల భూముల యందు, ఆకాశ సాగరము లందు శ్రీహరినే దర్శించుచుండెను. ప్రశాంతచిత్తుడై, ప్రసన్నవదనుడై ప్రవర్తించు చుండెను.

ఒకనాడు సంధ్యవేళ పుష్పభద్రా నదీతీరమున సంధ్యా వందనము చేయుచుండగా భయంకరమగు పెనుగాలి వీచెను. ఆ వాయువు నాశ్రయించుకొని మేఘములు గర్జించుచు కదల సాగెను. కొద్ది సేపట్లో రథచక్రము వలె తిరుగుచూ వర్షపు నీటిధారలు కురియ సాగెను. ఈ లోగా సాగరములు భయంకర కెరటములతో ప్రచండ వాయువుల మధ్య ఘోషింపసాగినవి. గంభీరధ్వనులతో సుడిగుండములు పరిభ్రమింప సాగినవి. క్షణమాత్రాన విశ్వ మంతయూ ప్రళయ జలాలతో నిండిపోయెను. త్రిలోకములు నీట మునిగినవి. దిక్కు తోచక, దారి తెలియక మార్కండేయ మహర్షి మందుని వలె, అంధుని వలె భీతితో నిలిచి యుండెను.

అలల తాకిడికి చెదరగొట్ట బడుచు, అంతులేని చీకటిలో అంతయూ జలమయం కాగా, చింతాక్రాంతుడై పరిభ్రమించుచు తిరిగి తిరిగి అలసిపోయెను. అంతట తన దివ్య తేజస్సు చేత అంధకారము నదృశ్యము చేయు నొక బాలుడు మఱ్ఱియాకు దొప్పయందు పరుండి యుండుటను మార్కండేయుడు గాంచెను.

ఆ శిశువు నీల మేఘశ్యామ దేహుడై గప్పట్టెను. అతని ముఖారవిందము దివ్య తేజము లీనుచుండెను. మందహాసమును చిందించు చుండెను. అందమైన వేళ్ళు గల చేతులతో తన పాదమును నోటిలో ఉంచుకొని చప్పరించుచుండెను. అతని మోమును గాంచగనే మార్కండేయునికి బడలిక తీరెను. ఆనందము మెండాయెను. ఆ పిల్లవానిని పలుకరించుటకు సమీపమున కేగి పరిచయము చేసికొనుటకై యత్నించెను. ఇంతలో ఆ బాలుని ఉచ్ఛ్వాస వాయువుచే నాకర్షింపబడి దోమవలె ఆ బాలుని శరీరములో ప్రవేశించెను. అచట ఈ ప్రపంచము ప్రళయమునకు పూర్వ మెట్లుండెనో అట్లుండుటను గాంచెను. ఆశ్చర్యము నొందెను.

మార్కండేయుడు ఆ బాలుని దేహములో భూమిని జూచెను. ఆకాశమును వీక్షించెను. సాగరములను దర్శించెను. దేవాసురులను, క్రిమి కీటకాదులను, పశుపక్ష్యాదులను, విహంగ మానవాదులను, గ్రామములను, దేశములను, హిమాలయమును, పుష్పభద్రా నదిని, తన ఆశ్రమమును సమస్తమును చూచెను. అలా దర్శించుచున్న మార్కండేయ మహర్షి ఆ బాలుడు నిశ్వాసము వదలగనే బహిర్గతమై ప్రళయ జలమున పడెను.

మర్రియాకు దొన్నపై పరుండి యున్న చిరునగవుల చిన్నారి బాలుని గాంచి, ముదమొందిన వాడై, ఆ బాలుని ఆలింగన మొనర్చుకొనుటకై సమీపమున కేగెను. ఇంతలో ఆ బాలుడు అంతర్ధాన మయ్యెను. అతనితో పాటు ప్రళయ జలముకూడా అదృశ్య మయ్యెను. మార్కండేయుడు పూర్వము వలె తనను తన ఆశ్రమములో నున్నట్లు గాంచగలిగెను.

ఉన్నదొక్కటియే. అది ఆత్మయే గాని అన్యము కానేరదు. బుద్ధికి అనేకములు గోచరించును. ఈ దృష్టి ప్రళయము వలె భయంకరమైనది. అట్టి బుద్ధి, మహర్షి బాలుని గాంచినట్లు, ఆత్మను ఆశ్చర్యముతో గాంచును. సమీపించగనే ఆత్మ కన్నా తాను అన్యము గానందున ఆత్మతో ఐక్యమగును. ఆత్మానుభవములో ఏకత్వమే ఉండును గాన అన్నియు దాని యందే గోచరించును. ఈ సత్యమును గ్రహించలేక జనులందరు బాహ్య జగత్తులో ఆనందము నన్వేషిస్తూ నడక సాగించుచుందురు. ఈ నడక మంచిది కాదనియు, జీవు డాశించు నిత్యానందము అంతర్గతమే గాని బాహ్యమున దుర్లభమనియు తెలుపుటకై వటపత్రశాయి యగు బాలుడు తన చరణమును నోటి యందుంచుకొనెను.

బాలుని సమీపించిన మహర్షి బాలుని స్వరూపముగా మారిపోయెను. దీనినే ఆత్మ ప్రత్యయము అందురు. కనుక ఏ దృశ్యములు అజ్ఞాన రూపములై బాహ్యమున బంధించు చున్నవో వాటిని త్యజించుటయే కర్తవ్యము గాని జ్ఞాన సముపార్జనము గాదు.

తస్మాత్ అవిద్యాధ్యారోపిత నిరాకరణ మాత్రం బ్రహ్మణి కర్తవ్యమ్! న
తు బ్రహ్మ విజ్ఞానే యత్నః! అత్యన్త ప్రసిద్ధ త్వాత్

"పరమాత్మను తెలిసికొనుటకు అవిద్య, అధ్యారోపితములను నిరాకరించుటయే మార్గము గాని బ్రహ్మకు సంబంధించిన జ్ఞానమును పొందుటకు ప్రయత్న మవసరము లే"దని ఆదిశంకరులు తమ గీతాభాష్యములో తెలిపియున్నారు.

సమిష్టి యని పిలువబడిన దంతయూ వ్యష్టి కన్నను అన్యము గాదనెడి అనుభవమును మార్కండేయ మహర్షి మాయను దర్శించుట ద్వారా పొందగలిగెను. పరమాత్మ కన్నా అన్యమైన దంతయూ మాయయే నని గ్రహించెను.

శ్రీహరి దివ్య వైభవమును, మాయా విలాసమును పదే పదే నెమరు వేసికొంటూ మార్కండేయుడు ఆశ్చర్య చకితు డగుచుండెను. కదలే సంకల్పాలు ఈ విస్మయ బాటలో కదలలేక ఆగిపోవుచుండెను. అట్టి సమయాన సమాధి మగ్నుడైన మార్కండేయుడు నిరవధిక సత్తా స్వరూపమైన దివ్యానందము ననుభవించుచుండెను.

సమమైన బుద్ధియే సమాధి. సమబుద్ధి గలవాని చెంతకు సర్వానుభవములు నడచి వచ్చును. మార్కండేయుడు సమాధి మగ్నుడై యుండెను. అదే సమయానికి ప్రమథ గణములతోను, పార్వతీదేవి తోను గూడినవాడై పరమేశ్వరుడు వృషభారూఢుడై గగనమున సంచరించుచు మార్కండేయుని గాంచెను.

మహేశ్వరుడు మార్కండేయునికి వరము లిచ్చుట

ఆకాశమున సంచరించుచున్న ఆదిదేవి మార్కండేయుని గాంచెను. వెంటనే పశుపతి వైపు తిరిగి "దేవా! నిగ్రహించబడిన దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులతో ప్రశాంత వదనుడై యున్న యీ పరమహంసను వీక్షింపుడు" యనెను.

ఇచ్ఛ నెరుగని వానికి ఇంద్రియాలు నిగ్రహించ బడతాయి. కోరిక లణగారిన వ్యక్తికి కైవల్యము కరతలామలకమే.

"The fewer our wants, the nearer we resemble the Gods"

"వాంఛలు తగ్గుముఖం పడితే చాలు. వ్యక్తి వేల్పులై వెల్గొందగలడు" యని సోక్రటీస్ అభిప్రాయపడ్డాడు.

భగవంతునికై ఆరాటపడ నవసరము లేదు, భగవంతుని దర్శించుటకు తపించ నవసరము లేదు. ఆశించుట మాని అర్హతను సంపాదించ గలగాలి. వికసిత పుష్పము చెంతకు భ్రమరము పరుగిడినట్లు, నిజభక్తుని సన్నిధికి నిరంజనుడు కదలి వచ్చును.

పార్వతీదేవి పరమేశ్వరునితో, "నాథా! భయంకరమైన గాలులు తగ్గిన పిమ్మట శాంతించిన ప్రశాంతసాగరము వలె ఈ బ్రాహ్మణుడు కన్పట్టుచున్నాడు. నీవు సిద్ధి ప్రదాతవు. అతడి ననుగ్రహింపుము" అనెను.

పార్వతి శక్తి స్వరూపము. శక్తి కనికరిస్తే చాలు. ముక్తి చేరువవుతుంది. సాధకునిలో వృద్ధిపొందిన భక్తియే శక్తి. భక్తి భగవానుని భక్తుని వద్దకు మరలించును. తరలించును. భక్తుని తరింప జేయును. ఇదియే ఉన్నతమైన పదవి. ఈ మహోన్నత పదవియే జీవుని లక్ష్యమై యున్నది.

పదవి నీ సద్భక్తియు కల్గుటే ॥పదవి॥
ధన దార సుతాగార సంపదలు
ధరణీశుల చెలిమొక పదవా
రాగ లోభ యుత యజ్ఞాదులచే
భోగము లబ్బుట యది పదవా ॥పదవి॥

యని త్యాగరాజస్వామి రామభక్తిని నోరార కీర్తించినాడు.

పరమేశ్వరుడు పార్వతీదేవితో ఇట్లనెను: "దేవీ! ఈ మహర్షి వాంఛారహితుడు. వాంఛాతీతుడు. అవ్యయుడైన శ్రీమహావిష్ణువు యొక్క భక్తిలో సర్వమును మరచి

యున్నాడు. ఇతనికి మోక్షము నందు గూడా వాంఛలేదు. అయినను ఇతనితో నేను భాషింతును. ఎందులకనగా

అయం హి పరమో లాభో నృణాం సాధు సమాగమః

"ఈ విధమైన సాధు సమాగమము జీవులకు పరమప్రయోజనమును కలిగించును" యని సాధుసంగము వైశిష్ట్యమును మహేశ్వరుడు తెలిపెను.

పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయుని సమీపించిరి. కానీ మహర్షి ఆది దంపతులను గుర్తించలేదు. చిత్తము నిరోధింపబడి యుండుటచేత, పార్వతీ పరమేశ్వరులతో పాటు, తన దేహము మరియు ఈ ప్రపంచము కూడా తెలియకుండెను. మహర్షి అంతరంగిక వైభవము నెరిగిన శంకరుడు రంధ్రమున ప్రవేశించిన గాలివలె మార్కండేయుని హృదయాకాశమున ప్రవేశించెను. ఈశ్వర దర్శనముతో పరితృప్తుడైన మహర్షి కనులు తెరచి మహేశ్వరుని దర్శించెను. తలవంచి నమస్కరించెను. పార్వతీ పరమేశ్వరులను పూజించెను.

"పరమేశా! నీవు పూర్ణ పురుషుడవు. పురుషోత్తముడవు. సర్వాధారుడ వైన నీకు నే నేమి సేవ లొనర్పగలను?" యని మహర్షి పలికెను.

నమః శివాయ శాన్తాయ సత్త్వాయ ప్రమృడాయచ
రజో జుషేఽ థ ఘోరాయ నమస్తుభ్యం తమోజుషే ॥

"దేవా! శాంతుడు, సత్త్వగుణాధిష్ఠితుడవు, రజోగుణముచే ఘోరరూపుడవు, తమోగుణముచే భయమును కలిగించు స్వరూపముగల వాడవు నగు నీకు నమస్కారము' యని మార్కండేయుడు ప్రార్థించెను.

మార్కండేయుని స్తుతివచనముల నాలకించిన పరమేశ్వరుడు పరితుష్టుడై మహర్షితో ఇలా చెప్పెను: "మహర్షీ! నీకు వలయు వరముల నడుగుము. వరప్రదాతలలో త్రిమూర్తుల మగు మేము శ్రేష్ఠులము. మా ద్వారా మానవులు మోక్షము నొంది తరించుచున్నారు. సదాచారవంతులు, శాంతులు, నిస్సంగులు, భూతవత్సలురు, నిర్వైరులు, సమదర్శను లగు బ్రాహ్మణులు మాయందు ఏకాంత భక్తిగలవా రగుచున్నారు. వారు లోకపూజితులు. త్రిమూర్తులమైన మేము గూడా వారిని గౌరవించుచుందుము. త్రిమూర్తుల యందు వారికి భేదము లేదు.

"తీర్థములు, విగ్రహములు, దేవతలు దీర్ఘకాలము సేవింపబడి మనుజులను పవిత్రులను చేయుదురు. కానీ మీలాంటి సాధువులు దర్శన మాత్రముననే పవిత్రులను చేతురు. సమాహిత చిత్తులై, తపోధనులై, స్వాధ్యాయ సంయమవాదుల చేత వేదమయమైన మా రూపములను ధరించు బ్రాహ్మణులకు మేము నమస్కరించుచున్నాము. మహా పాతకులైన వారు కూడా మీ నామమును వినుట, మిమ్ములను దర్శించుటవలన పునీతులగుచున్నారు. మీతో భాషింపగలిగినచో ఇంకా పవిత్రులగుదురు" అనెను.

నీలకంఠుడు ధర్మరహస్యమును విస్తరించు అమృతమయ వాక్యములను పలికినను మార్కండేయుడు ఏ మాత్రము తృప్తి చెందలేదు. విష్ణుమాయచే చాలా కాలము భ్రమించి, కృశించిన మహర్షి శివ వాగామృతధారను కర్ణపుటముల ద్వారా పానము చేసి మహోక్లేశమును విడనాడి ఇలా పలికెను:

"దేవా! దేహధారుల మైన మాకు ఈశ్వర లీల అనూహ్యమైనది. నీ యధీనములో నున్న జీవులకు మీరు నమస్కరించుట ఆదర్శమును చూపుటకే ననునది సత్యము. లోక కళ్యాణమును వాంఛించి మీరు ఆచరించెడి మాయా స్వరూపములైన ఈ నమస్కారాదుల వలన మీ వైభవము తగ్గదు. మాయ చేయువాడు తన మాయా కార్యములకు తాను లోబడునా? ఇదియున్నూ అంతే.

"మహాత్మా! ఎవని సందర్శనాభాగ్యముచేత నరులు పూర్ణరూపులు, ఆప్తకాములు యగుచున్నారో అట్టి నిన్ను నే నేవరము నడుగుదును? అయినను సర్వసిద్ధిప్రదుడ వగు నీ నుండి ఒకే ఒక్క వరమును కోరుచున్నాను. అనుగ్రహింపుము.

భగవ త్యచ్యుతాం భక్తిం తత్పరేషు తథా త్వయి

"భగవానుడగు విష్ణుమూర్తియందు, అతని భక్తుల యందు, నీ యందున్నట్లే అపారమైన భక్తి నిలుచునట్లు అనుగ్రహింపుము" అనెను.

"మార్కండేయా! శ్రీహరి భక్తియుతుడ వైన నీకు సర్వకామ్యములు తీరుచున్నవి. పవిత్రమగు నీ యశస్సు కల్పాంతము వరకు స్థిరముగా యుండును. నీకు అజరత్వము, అమరత్వములు కలుగును. నీవు చిరంజీవివై వర్ధిల్లెదవు గాక!" యని ఆశీర్వదించి గిరిజా సమేతుడై కైలాసగిరి కేగెను. ఈ మార్కండేయ చరితమును వినువారు, వినిపించెడివారు నిస్సారములైన ప్రపంచ బంధాలనుండి విడివడి తరింతురు యని సూతుడు ఫలశ్రుతి నందించెను.

సంక్షిప్త భాగవతము

మహానుభావు డగు సూతుడు నైమిశారణ్యము నందు శౌనకాది మునులకు భాగవత కథాసుధను విరివిగా పంచిపెట్టి, కథాంతము నందు పూర్ణహృదయుడై ఈ దివ్య చరితమును సంక్షిప్తముగా సింహావలోకనము గావించుచున్నాడు.

నమో ధర్మాయ మహతే నమః కృష్ణాయ వేధసే
బ్రాహ్మణేభ్యో నమస్కృత్య ధర్మాన్ వక్ష్యే సనాతనాన్

సూతుడు పలికెను: "శ్రీహరిభక్తిరూపమైన ధర్మమునకు వందనములు. విశ్వవిధాత యగు శ్రీకృష్ణపరమాత్మకు ప్రణామములు. బ్రాహ్మణులకు నమస్కరించి సనాతన ధర్మమును కీర్తింతును" యనెను. కీర్తింపసాగెను.

శ్రవణ యోగ్యము లైన భాగవత విషయములు వర్ణింపబడినవి. మోక్ష ప్రదాతయగు శ్రీకృష్ణుని వైభవము కీర్తించబడినది. సృష్టి ప్రళయాలు తెలుపబడినవి. సగుణ నిర్గుణ తత్త్వ మెరుక పడినది. అపరోక్షమైన జ్ఞానము వివరింపబడినది. సాధన విషయాలు చెప్పబడినవి. భక్తి వైరాగ్యములు నిర్దేశింపబడినవి. నారద పరీక్షిన్మహారాజుల గాథలు చాటబడినవి.

బ్రాహ్మణ శాపము వలన పరీక్షిత్తుడు ప్రాయోపవేశము చేయ నిశ్చయించుకొని ఆహారపానీయాదులను విసర్జించెను. ఆ సమయమున అచ్చట కరుదెంచిన శుకబ్రహ్మకు, పరీక్షిత్తునకు జరిగిన సంవాదము ప్రథమ స్కంధమున వివరింపబడినది.

యోగధారణచే అర్చిరాది గమనము, బ్రహ్మ నారద సంవాదము, శ్రీహరి అవతార కీర్తనము, మహతత్త్వము నుండి క్రమముగా జరిగిన సృష్టి ద్వితీయ స్కంధమున చెప్పబడినది.

విదుర ఉద్ధవ సంవాదము, విదుర మైత్రేయ సంవాదము, పురాణ సంహితలను గూర్చి ప్రశ్నించుట, ప్రళయ కాలమున పరమాత్మ స్వరూప వర్ణనము తృతీయ స్కంధమున చెప్పబడినది.

తరువాత బ్రహ్మాండోత్పత్తి, విరాటపురుష వర్ణనము చెప్పబడినది. హిరణ్యాక్షుని వధించుట, స్వాయంభువు మనువు యొక్క ఉత్పత్తి, అర్ధనారీశ్వర సృష్టి వర్ణింపబడినది. ఉత్తమ స్త్రీ యగు శతరూప రమణీ గాథ, కర్దమ ప్రజాపతి ధర్మపత్నులకు కలిగిన సంతానము, మహాత్ముడగు కపిలదేవుని అవతార వైభవము, కపిల దేవహూతుల సంవాదము వర్ణితము లైనవి. మరీచ్యాది నవబ్రహ్మల ఉత్పత్తి, దక్షయజ్ఞ ధ్వంసము, ధ్రువ చరితము, పృథు చరితము, ప్రాచీనబర్హి చరితము, నారద సంవాదము, ప్రియవ్రత చరిత్ర, ఋషభచరిత్ర, భరతుని కథ వర్ణింపబడినవి.

దేవతలు మొదలు పక్షుల వరకు సర్వుల పుట్టుకను వర్ణించుట, వృత్రాసురుని చరితము, హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపుల జన్మ వినాశములు, ప్రహ్లాదుని చరిత్ర చెప్పబడినవి. పిమ్మట మన్వంతర వర్ణనము, గజేంద్ర మోక్షము, హయగ్రీవా ద్యవతారములు వర్ణింపబడినవి.

అనంతరము మత్స్య, కూర్మ, నారసింహ, వామనాది అవతారములు వర్ణింపబడినవి. క్షీరసాగర మథనము, దేవాసుర సంగ్రామము, ఇక్ష్వాకు జననము, ఇలోపాఖ్యానము, తారోపాఖ్యానము చెప్పబడినవి. పిమ్మట సుకన్య, శర్యాతి, కుకుత్స్థుడు, ఖట్వాంగుడు, మాంధాత, సౌభరి, సగరుడు అనువారి చరితములు కీర్తించబడినవి.

పిమ్మట రామచంద్రుని రమణీయ గాథ, నిమి యొక్క శరీరత్యాగము, జనకాదుల జననము, పరశురాముని క్షత్రియ సంహారము వర్ణితములు. అనంతరము యదువంశమున శ్రీకృష్ణ జననము, గోకులమున వర్తనము, పూతనాసంహారము, శకట భంజనము, తృణావర్త వధ, బకాసుర వధ, అఘాసుర సంహారము, బ్రహ్మచే గోవత్స హరణము, ధేనుకాసుర వధ, ప్రలంబాసుర వధ, దావానల భక్షణము, కాళీయమర్దనము, విప్రపత్నుల

సేవ, రాసక్రీడ, మధుర ప్రయాణము, గోపికావిరహ వ్యథ, కువలయాపీడవధ, చాణూర ముష్టికులను, కంసుని సంహరించుట ఇత్యాదులు అద్భుతముగా వర్ణింపబడినవి.

అటు పిమ్మట కాలయవనుని సంహరించుట, ద్వారకాపట్టణ నిర్మాణము, రుక్మిణీ హరణము, నరకాసురుని వధించుట, యదువంశ సంహారము, ఉద్ధవగీత, అవతార సమాప్తి వర్ణింపబడినవి. ఆ తరువాత యుగధర్మములు, కలియుగ ఉప ద్రవములు, చతుర్విధ ప్రళయములు చెప్పబడినవి.

అనంతరము పరీక్షిత్తు దేహమును త్యజించుట, వ్యాసుడు వేద పురాణ శాఖలను విస్తరించుట, మార్కండేయుని దివ్యచరితము, సూర్యవైభవము వర్ణితములు.

"మునులారా! మీరు నన్నడిగిన విషయము అన్నియు చక్కగా వర్ణింపబడినవి. సర్వవిధములైన లీలావతారములు ఈ పవిత్ర గ్రంథమున కీర్తింపబడినవి. శ్రీహరి నెవ్వరు కీర్తింతురో, లేదా ఆ దివ్యాత్ముని లీలలను ఎవ్వరు శ్రవణము చేయుదురో అట్టివారి చిత్తముల యందు శ్రీహరి ప్రవేశించి వాయువు మేఘములను పారద్రోలునట్లు మనో క్లేశములను పారద్రోలును. శ్రీహరిని కీర్తింపని కథలు అసత్యములు. మాయా రూపములని గ్రహింపుడు. భక్తి రహిత ఆత్మజ్ఞానము కూడా శోభించదని మరువకుడు. మహర్షులారా! పూర్వము శుకబ్రహ్మ ద్వారా నే భాగవత ధర్మమును శ్రవణము చేసితినో దాని నేనాడు మననము చేసికొని తృప్తిచెందు భాగ్యమును మీరు నాకు కల్పించితిరి.

ఏతద్వః కథితం విప్రాః కథ నీ యోరు కర్మణః
మహాత్మ్యం వాసుదేవస్య సర్వాశుభ వినాశనం

"విప్రులారా! ఏ మహానుభావుని మహాచరితము కీర్తనీయమై యున్నదో సర్వ అశుభములను పోగొట్టెడి ఆ శ్రీకృష్ణదేవుని మహాత్మ్యమును మీకు వివరించితిని.

"ఈ దివ్యకథను నిత్యము పఠించువాడు సర్వోపద్రవముల నుండి విడివడును" యని సూతుడు పలికెను. ఈ విధముగా పరీక్షిత్తునకు శుకుడు ద్వాదశ స్కంధయుతమగు శ్రీమద్భాగవతమును తెల్పెనని సూతుడు పలికెను.

కం ॥ శ్రీరమణీరమణకథా, పారాయణచిత్తునకును బలికెఁ బరీక్ష
ద్భూరమణున కెఱిఁగించెను, పారమతిన్ శుకుఁడు ద్వాదశస్కంధములన్.

అని పోతనామాత్యుడు ఆంధ్రభాగవతమును సమాప్తి చేసెను.

శ్రీమద్భాగవత మహాత్మ్యము

ఇది శ్రీమద్భాగవతము లోని ద్వాదశ స్కంధము నందలి పదమూడవ అధ్యాయము. ఈ అధ్యాయము చివరిది. ఇందు సమస్త పురాణముల శ్లోక సంఖ్య ఇవ్వబడినది. దానము, దానప్రాశస్త్యము వివరింపబడినది. ఇచ్చటనే ఫలశ్రుతిగా భాగవతమహాత్మ్యము వర్ణింపబడినది. ఈ విషయములను తెలుపుట కుపక్రమించుచు ముందుగా శ్రీమన్నారాయణునికి

నమస్కరించుచున్నాడు సూత మహర్షి. ఈ ప్రారంభ శ్లోకము చాలా ప్రశస్తమైనది. వేద స్వరూపమైనది. ఈ శ్లోకమును నిత్యము పఠించువారు తప్పక తరింతురు.

యం బ్రహ్మ వరుణేన్ద్ర రుద్ర మరుతః స్తున్వన్తి దివ్యైః స్తవై
ర్వేదైః సాంగ పదక్రమోప నిషదై ర్గాయన్తి యం సామగాః
ధ్యానావస్థిత తద్గతేన మనసా పశ్యన్తి యం యోగినో
యస్యాన్తం న విదు స్సురాసురగణాః దేవాయ తస్మై నమః

యం = ఎవనిని, బ్రహ్మ = బ్రహ్మదేవుడు, వరుణ = వరుణుడు, ఇంద్ర = ఇంద్రుడు, రుద్ర= రుద్రుడు, మరుతః = మరుద్గణములు, దివ్యైః = దివ్యములైన, స్తవైః= స్తవముల చేత, స్తున్వన్తి = స్తుతించుచున్నారో, సామగాః = సామవేదమును గానము చేయువారు, సాంగ పదక్రమోప నిషదైః = వేదాంగముల నెరిగి శ్రుతి పద ఉపనిషత్తులతో కూడిన, వేదైః = వేదములచే, యం = ఎవనిని, గాయన్తి = గానము చేయుచున్నారో, యం = ఎవనిని, యోగినః = యోగులు, ధ్యానావస్థిత = ధ్యానమగ్నులై, తద్గతేన = దానియందే యుంచిన, మనసా = మనస్సు చేత, పశ్యన్తి = గాంచుచున్నారో, యస్య = ఎవనియొక్క, అంతం = పూర్ణత్వమును, సురాసురగణాః = దేవాసుర గణములు, న విదుః = తెలియరో, తస్మై = అట్టి, దేవాయ = ఆదిదేవునకు, నమః = నమస్కారములు.

భావము:- ఎవనిని బ్రహ్మ, వరుణుడు, ఇంద్రుడు, రుద్రుడు, మరుద్గణములు దివ్యస్తోత్రముల చేత, వేదాంగములు, ఉపనిషత్తులు, పదక్రమములతో గూడిన వేదములచేత స్తుతించుచుందురో, ఎవని మహాత్మ్యమును సామవేదమును గానము చేయువారు కీర్తించుచుండిరో, ఎవని స్వరూపమును యోగులు ధ్యానమగ్నులై, తద్గతులై గాంచు చుందురో, సురాసురగణము లెవని వైభవమును ప్రయత్నించి తెలియలేరో అట్టి పూర్ణ రూపుడగు దేవదేవుని నమస్కరించుచున్నాము.

ఈ విధముగా ఆదిదేవునకు నమస్కరించి సూతుడు శౌనకాది మునులకు పురాణముల శ్లోక సంఖ్యను తెలిపెను.

పురాణములు	శ్లోకములు	పురాణములు	శ్లోకములు
1. బ్రహ్మపురాణము	10,000	10. బ్రహ్మ వైవర్తము	18,000
2. పద్మపురాణము	55,000	11. లింగ పురాణము	11,000
3. శ్రీవిష్ణు పురాణము	23,000	12. వరాహ పురాణము	24,000
4. శివ పురాణము	24,000	13. స్కాంద పురాణము	81,100
5. శ్రీమద్భాగవతము	18,000	14. వామన పురాణము	10,000
6. నారద పురాణము	25,000	15. కూర్మ పురాణము	17,000
7. మార్కండేయ పురాణము	9,000	16. మత్స్య పురాణము	14,000
8. అగ్ని పురాణము	15,400	17. గరుడ పురాణము	19,000
9. భవిష్యత్పురాణము	14,500	18. బ్రహ్మాండ పురాణము	12,000

పురాణముల మొత్తము శ్లోకసంఖ్య నాలుగు లక్షలు.

ఈ పదునెనిమిది పురాణములలో శ్రీమద్భాగవత పురాణము పదునెనిమిది వేల శ్లోకములతో శోభించుచున్నది. తన నాభి యందలి పద్మమున వసించుచు సంసారమునకు భీతి చెందుచున్న బ్రహ్మదేవునకు నారాయణుడు మొదట బోధించెను.

భాగవతము సర్వ వేదాంత సిద్ధాంత సారము. జీవ బ్రహ్మైక్యమును ప్రతిపాదించు పావన గ్రంథము. "**తన్నిష్ఠం కైవల్యైక ప్రయోజనమ్**" మోక్షమునే పరమపురుషార్థముగా ఈ గ్రంథము నిర్ణయించును.

నిమ్నగానాం యథా గంగా దేవానా మచ్యుతో యథా
వైష్ణవానాం యథా శంభుః పురాణానా మిదం తథా

"నదులలో గంగానది, దేవతలలో విష్ణుమూర్తి, విష్ణుభక్తులలో శంకరుడు ఎలా శ్రేష్ఠులో పురాణములలో భాగవతము శ్రేష్ఠమైనది."

భక్తులకు ప్రియమైన ఈ భాగవత గ్రంథము దోష రహితమైనది. ఇందు భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్యములు నిండి యున్నవి. భక్తితో ఈ గ్రంథమును శ్రవణము చేయువాడు, పఠించువాడు, పరిశీలించువాడు సర్వోత్కృష్టమైన మోక్షమును పొందును.

నమస్తస్మై భగవతే వాసుదేవాయ సాక్షిణే
య ఇదం కృపయా కస్మై వ్యాచచక్షే ముముక్షవే ॥

"మోక్షార్థి యగు బ్రహ్మదేవునకు దయతో భాగవతమును ఉపదేశించినవాడును, సర్వసాక్షియునైన వాసుదేవునకు నమస్కారము."

యోగీన్ద్రాయ నమస్తస్మై శుకాయ బ్రహ్మ రూపిణే
సంసార సర్పదష్టం యో విష్ణురాత మమూముచత్ ॥

"సంసారమనెడి కాలసర్పముచే కాటు వేయబడిన పరీక్షిన్మహారాజును బ్రోచినవాడు, బ్రహ్మస్వరూపుడు, యోగీంద్రుడు నగు శుకమహర్షికి వందనములు."

శ్రీమద్భాగవత గ్రంథః పరిసమాప్తః

శ్రీమద్భాగవత గ్రంథము పరిసమాప్త మైనది.

హరయే నమః

జ్ఞానప్రసూనాంబా సమేత సుందర చైతన్యా
నందుల వారు తెలుగువారికి తెలియని వారు
కారు. వక్తగా, రచయితగా, గాయకుడుగా,
బోధకుడుగా, అనేకముల ప్రశస్తిగాంచిన భక్తుల
చేత, పండితుల చేత కీర్తింపబడి, అఖిలాంధ్ర
దేశములోని అనేక ముఖ్య పట్టణాలలో 125 జ్ఞాన
యజ్ఞములను నిర్వహించి ఆధ్యాత్మిక చైతన్యాన్ని
కలిగించారు.

స్వామీజీ నిర్వహించిన యజ్ఞాలు అనన్య
సామాన్యమైన రీతిలో కొనసాగి లక్షలాది మందికి
జ్ఞానభిక్ష పెట్టడం జరిగినది. వారిచేత స్థాపింప
బడిన సత్సంగాశ్రమాలు ఆరని జ్ఞాన జ్యోతుల్లా
వెలుగుచున్నవి. '**గీతధార**' మాసపత్రిక ద్వారా
పూజ్య స్వామీజీ ప్రవచనామృతము వేలాది మంది
భక్తులకు వారి దివ్య సేవలు అందించుచున్నారు.
వారి అమృత హస్తం నుండి వెలువడిన గ్రంథాలు
ఎన్నో హృదయాలకు ఊరటను కలిగించినవి. వారి
కమనీయ కలం నుండి జాలువారిన ఆధ్యాత్మిక
గ్రంథములు మోక్షమార్గమున [illegible] ముముక్షు
వులకు మార్గదర్శకమై యున్నాయి. ఎన్నో
వెలువడినవి. ఇంకెన్నో వెలువడనున్నవి. అన్నిటినీ
మించిన రీతిలో వెలువడుతున్న అపూర్వ గ్రంథ
రాజమే, ఈ

చైతన్య భాగవతము.

భాగవతము సకల వేదముల సారమనియు,
శ్రీకృష్ణుడు పరమ పురుషుడు గావునను,
విజ్ఞానమునకు పరిపూర్ణగ్రంథ మనబడిన ఈ భాగవత
ములోని ప్రతి వృత్తము అన్నియు వివరిస్తూ
శ్రుతిసారమైన జ్ఞానమునందించుటకు శ్రీ స్వామీజీ
ఈ గ్రంథమును వెలయించినారు.

